

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
NICHOLASA EMILIOUJA,
predstavljeni 14. septembra 2023¹

Zadeva C-582/21

FY

proti

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (okrožno sodišče Varšava Praga v Varšavi, Poljska))

„Predhodno odločanje – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Predlog za obnovo postopka, ki se je končal z zamudno sodbo – Pravnomočnost – Razlogi za obnovo postopka – Načeli enakovrednosti in učinkovitosti – Razlaga nacionalnega prava v skladu s pravom Unije“

I. Uvod

1. Obravnavana zadeva prinaša nov vidik procesnega varstva, ki ga je treba zagotoviti potrošnikom pred nepoštenimi pogodbenimi pogoji. Natančneje, Sodišče poziva, naj pojasni, ali je za navedeno varstvo treba razveljaviti nacionalni učinek pravnomočnosti tako, da se dovoli *obnova* postopka, ki je bil domnevno kršen zaradi tega, ker nacionalno sodišče ni po uradni dolžnosti preizkusilo morebitne nepoštenosti zadevnega pogodbenega razmerja.
2. Nacionalne dejanske in pravne okoliščine, v katerih se je pojavilo navedeno vprašanje, je mogoče povzeti tako: pritožnici v postopku v glavni stvari FY je bilo naloženo, da vrne neporavnani znesek kredita, ki ga je vzela pri družbi za potrošniške kredite Profi Credit Polska. Njena obveznost plačila je bila navedena v zamudni sodbi, izdani na podlagi bianco menice, ki jo je podpisala dolžnica in ki jo je nato družba Profi Credit Polska izpolnila in se nanjo sklicevala.
3. Nacionalno sodišče je zamudno sodbo izdalo, ne da bi razpolagalo s pogoji kreditne pogodbe. Zato ni preučilo njihove morebitne nepoštenosti. Čeprav oseba FY navedene sodbe ni izpodbijala, je pozneje menila, da so bili pogoji, v katerih je bila izdana, neskladni s sodbami Sodišča, izdanimi več mesecev pozneje. Zato je vložila predlog za obnovo postopka.
4. V skladu z nacionalnim pravom je tovrsten predlog lahko uspešen, če je med drugim (i) nacionalno ustavno sodišče pozneje ugotovilo, da je nacionalna določba, na katero se je v zadevnem sodnem postopku sklicevalo, neskladna s hierarhično višjim pravnim aktom, ali če (ii) zadevna stranka „ni imela možnosti sodelovanja v postopku“.

¹ Jezik izvirnika: angleščina.

5. V okviru tega predložitveno sodišče sprašuje, ali z vidika prve možnosti načelo enakovrednosti terja dovolitev obnove postopka na nacionalni ravni na podlagi poznejše odločbe Sodišča, izdane v obliki predhodne odločbe v skladu s členom 267 PDEU.

6. Poleg tega se sprašuje, ali obveznost razlage nacionalnega prava v skladu s pravom Unije z vidika druge možnosti nalaga, da je treba šteti, da stranka „nima možnosti sodelovanja v postopku“, če nacionalno sodišče ne preuči morebitne nepoštenosti pogojev potrošniške pogodbe.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

7. V skladu s členom 6(1) Direktive 93/13/EGS² „[d]ržave članice določijo, da nedovoljeni [nepošteni] pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih [nepoštenih] pogojev“.

8. Člen 7(1) Direktive 93/13 določa, da „države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih [nepoštenih] pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki“.

B. Poljsko pravo

1. Poljska ustava

9. V skladu s členom 190(4) poljske ustave „[o]dločba Trybunał Konstytucyjny [(ustavno sodišče)], s katero je bilo razglašeno, da normativni akt, na podlagi katerega je bila izdana pravnomočna sodna odločba, dokončna upravna odločba ali odločba v drugih zadevah, ni skladen z ustavo, mednarodno pogodbo ali zakonom, pomeni podlago za obnovo postopka, razveljavitev odločbe ali druge odločitve skladno z načeli in načinom, ki so opredeljeni z določbami glede zadevnega postopka“.

2. Zakonik o civilnem postopku

10. Iz predložitvene odločbe so razvidni ti podatki o veljavnem nacionalnem pravu. Člen 339(1) Kodeks postępowania cywilnego (zakonik o civilnem postopku; v nadaljevanju: KPC) določa, da če se tožena stranka ne udeleži naroka za obravnavo oziroma se ga udeleži, vendar na obravnavi ne sodeluje, sodišče izda zamudno sodbo.

11. Člen 399(1) KPC določa možnost predlaganja obnove postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo.

² Direktiva Sveta z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

12. Člen 401(2) KPC določa, da je obnovo postopka mogoče predlagati zaradi ničnosti, če stranka ni mogla biti stranka oziroma ni imela procesne sposobnosti, ni bila ustrezno zastopana ali če zaradi kršitve pravnih predpisov ni imela možnosti sodelovanja v postopku.

13. V skladu s členom 407(1) KPC se predlog za obnovo vloži v treh mesecih; rok začne teči na dan, ko se stranka seznanila s podlago za obnovo, kadar je podlaga nemožnost sodelovanja v postopku ali neobstoj ustreznega zastopanja, pa na dan, ko so se stranka, upravni organ stranke ali njen zakoniti zastopnik seznanili s sodbo.

14. Člen 401¹ KPC določa, da je obnovo postopka mogoče predlagati tudi v primeru, če ustavno sodišče (Trybunał Konstytucyjny) ugotovi, da normativni akt, na podlagi katerega je bila izdana odločba, ni skladen z ustavo, ratificirano mednarodno pogodbo ali zakonom.

15. V skladu s členom 407(2) KPC se predlog za obnovo vloži v treh mesecih od dneva začetka veljavnosti odločbe ustavnega sodišča (Trybunał Konstytucyjny).

16. V skladu s členom 410(1) KPC sodišče zavrže predlog, ki je prepozen, nedopusten ali je brez pravne podlage.

III. Dejansko stanje, nacionalni postopek in vprašanja za predhodno odločanje

17. Dne 16. junija 2015 je oseba FY z družbo za potrošniške kredite Profi Credit Polska sklenila kreditno pogodbo. Vračilo kredita je bilo zavarovano z izdajo bianco menice, ki jo je podpisala oseba FY.

18. Dne 30. oktobra 2017 je družba Profi Credit Polska pri Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe (okrajno sodišče Varšava Praga-Południe v Varšavi, Poljska; v nadaljevanju: okrajno sodišče) zoper osebo FY vložila tožbo za plačilo dolgovanega zneska z obrestmi. V predložitveni odločbi niso navedene okoliščine, ki so privedle do navedene tožbe. Kljub temu se zdi pomembno, da sta bili k tožbi priloženi le menica (ki jo je izpolnila navedena družba, pri čemer je navedla dolgovani znesek) in odpoved kreditne pogodbe.

19. Okrajno sodišče je ugotovilo, da ni razlogov za izdajo plačilnega naloga, zaradi česar je razpisalo obravnavo.³ Vročitev osebi FY se je štela za opravljeno. Dne 17. aprila 2018 je navedeno sodišče izdalo zamudno sodbo, s katero je osebi FY naložilo plačilo terjanega zneska (pri čemer je tožbo zavrnilo le v zvezi z delom terjanih obresti), pri tem pa se je oprlo zgolj na vsebino menice in tožbo. Od družbe Profi Credit Polska ni zahtevalo, da predloži kreditno pogodbo, zaradi česar ni preučilo, ali je navedena pogodba vsebovala nepoštene pogoje. Navedena zamudna sodba je postala izvršljiva takoj, oseba FY pa je ni izpodbijala.

20. Kljub temu je oseba FY 25. junija 2019 pri okrajnem sodišču vložila predlog za obnovo postopka. Zatrjevala je, da je navedeno sodišče napačno razlagalo Direktivo 93/13 in naj ne bi upoštevalo zlasti sodbe Sodišča Profi Credit Polska I⁴ (ki je bila izdana po izdaji zamudne sodbe). Po njenem mnenju okrajno sodišče ni preučilo poštenosti zadevnih pogodbenih pogojev, zaradi česar naj ne bi imela možnosti sodelovanja v postopku v smislu člena 401(2) KPC.

³ V predložitveni odločbi ni dodatnih pojasnil o razlogih, na podlagi katerih je predložitveno sodišče ugotovilo, da ni moglo izdati plačilnega naloga.

⁴ Sodba z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711; v nadaljevanju: sodba Profi Credit Polska I).

21. Okrajno sodišče je s sklepom z dne 27. avgusta 2020 navedeni predlog zavrnilo, pri čemer je ugotovilo, da je bil vložen prepozno in da ni imel pravne podlage. Navedlo je tudi, da bi si oseba FY morala prizadevati braniti svoje interese (v postopku, ki je privedel do zamudne sodbe), česar pa ni storila.

22. Oseba FY se je zoper navedeni sklep pritožila pri Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (okrožno sodišče Varšava Praga v Varšavi, Poljska), ki je predložitveno sodišče v postopku v glavni stvari.

23. V postopku pred navedenim sodiščem je Rzecznik Finansowy (varuh človekovih pravic v finančnih zadevah) navedel, da bi podlaga za obnovo postopka, ki je privedel do zamudne sodbe, lahko temeljila na široki razlagi člena 401¹ KPC, ki se nanaša na obnovo postopka na podlagi (poznejše) odločitve nacionalnega ustavnega sodišča. Po njegovem mnenju naj bi bila z izdajo zamudne sodbe kršena obveznost okrajnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči zadevne pogodbene pogoje kreditne pogodbe.⁵ Varuh človekovih pravic v finančnih zadevah je opozoril na podobnost med vlogo ustavnega sodišča in Sodišča, da bi utemeljil argument, da se v skladu z načelom enakovrednosti tudi odločitev zadnjenavedenega lahko uporabi kot veljavna podlaga za obnovo postopka.

24. Varuh človekovih pravic v finančnih zadevah je podredno navedel, da bi bilo zadevni postopek mogoče obnoviti tudi na podlagi člena 401(2) KPC, saj naj bi opustitev preizkusa po uradni dolžnosti s strani sodišča spadala na področje uporabe navedene določbe (in pomenila nemogućnost sodelovanja v postopku).⁶ Poleg tega se je z osebo FY strinjal glede nepoštenosti zadevnih pogojev.

25. V okviru tega ima predložitveno sodišče pomisleke glede prave poti, ki bi jo bilo treba ubrati.

26. Po eni strani poudarja pomembnost načela pravnomočnosti in opozarja na dejstvo, da ni določbe prava Unije ali nacionalnega prava, ki bi nacionalnim sodiščem nalagala obveznost obnove postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, da bi se upoštevala sodba Sodišča, s katero se razlaga pravo Unije.

27. Po drugi strani pa se sprašuje, ali je mogoče na podlagi načela enakovrednosti ali obveznosti razlage nacionalnega prava v skladu s pravom Unije priti do nasprotnega sklepa.

28. Pomembno je, da predložitveno sodišče ugotavlja, da je z vidika sodb Sodišča Profi Credit Polska I, Profi Credit Polska II⁷ in Kancelaria Medius „zelo verjetno“, da je bila izdaja zamudne sodbe „očitna kršitev“ nacionalnih pravil, s katerimi se prenašata člena 6 in 7 Direktive 93/13.⁸ Kljub temu pojasnjuje, da navedene zadeve ne more presojeti, ker je njegova vloga omejena na to, da preveri, prvič, ali so bili roki upoštevani in, drugič, ali ima predlog za obnovo postopka pravno podlago. V navedenih procesnih okoliščinah mora torej ugotoviti, ali bi bila lahko razlagalna predhodna odločba taka podlaga.

⁵ Navedel je sodbo Profi Credit Polska I in sklep z dne 28. novembra 2018, PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963).

⁶ S sklicevanjem na sodbo z dne 4. junija 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431; v nadaljevanju: sodba Kancelaria Medius).

⁷ Sodba z dne 7. novembra 2019, Profi Credit Polska (C-419/18 in C-483/18, EU:C:2019:930; v nadaljevanju: sodba Profi Credit Polska II).

⁸ Za vsebino navedenih določb glej točki 7 in 8 teh sklepnih predlogov.

29. Zaradi teh premislekov je Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (okrožno sodišče Varšava Praga v Varšavi, Poljska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

- „1. Ali je treba člen 4(3) in člen 19(1) Pogodbe o Evropski uniji, ob upoštevanju načela enakovrednosti, ki izhaja iz sodne prakse [Sodišča], razlagati tako, da je odločba [Sodišča] o razlagi prava Unije, izdana na podlagi člena 267(1) PDEU, podlaga za obnovo civilnega postopka, ki je bil končan s pravnomočno sodbo, če določba nacionalnega prava, kot je člen 401¹ [KPC], dovoljuje obnovo postopka v primeru pravnomočne sodbe, izdane na podlagi določbe, za katero je Trybunał Konstytucyjny (ustavno sodišče, Poljska) ugotovilo, da ni v skladu s hierarhično višjim pravnim aktom?
2. Ali načelo, ki izhaja iz člena 4(3) PEU in sodne prakse [Sodišča], da je treba nacionalno pravo razlagati v skladu s pravom Unije, zahteva široko razlago določbe nacionalnega prava, kot je člen 401(2) [KPC], tako da se med razloge za obnovo postopka iz tega člena vključi pravnomočna zamudna sodba, v kateri je sodišče – v nasprotju z obveznostmi, ki izhajajo iz sodbe Sodišča Evropske unije v zadevi [Profi Credit Polska I] – opustilo preučitev pogodbe med potrošnikom in posojilodajalcem z vidika nepoštenih pogodbenih pogojev in se omejilo le na preučitev formalne veljavnosti menice?“

30. Pisna stališča sta predložili poljska vlada in Evropska komisija. Stranki sta ustna stališča predstavili na obravnavi, ki je potekala 24. januarja 2023.

IV. Analiza

31. Vsebino vprašanj, postavljenih v obravnavani zadevi, bom obravnaval tako, da bom, prvič, podal uvodne pripombe glede stališča prava Unije do nacionalnega učinka pravnomočnosti, zlasti v zadevah, ki se nanašajo na varstvo potrošnikov, in glede pravne varnosti, katere poseben izraz je učinek pravnomočnosti (1).

32. Drugič, pojasnil bom, da načelo enakovrednosti ne nalaga, da mora biti obnova civilnega postopka na podlagi razlagalne predhodne odločbe Sodišča na voljo, kadar je to v skladu z nacionalnim pravom na podlagi nekaterih sodb nacionalnega ustavnega sodišča mogoče (2).

33. Tretjič, v zvezi s predlogom odgovora na drugo vprašanje za predhodno odločanje (nastop obveznosti skladne razlage) bo treba pojasniti več problemov, ki jih zajema navedeno vprašanje. V okviru tega bom pojasnil, da učinkovitost varstva potrošnikov pred nepoštenimi pogoji od držav članic sama po sebi ne zahteva, da določijo *izredno* pravno sredstvo, če nacionalno sodišče ne preizkusi, ali so pogodbeni pogoji, ki zavezujejo potrošnika, dejansko nepošteni. Kljub temu bom tudi pojasnil, da je zaradi konkretnih okoliščin, v katerih se zdi, da je bila zamudna sodba sprejeta in postala pravnomočna, zadevni potrošniki treba zagotoviti *pravno sredstvo*. Čeprav bo po mojem mnenju možnost ugoditve predlogu osebe FY, da se postopek obnovi, odvisna od razlagalnih možnosti, ki so na voljo po poljskem pravu (in upoštevnih rokov), bom pojasnil, da ji sodna praksa Sodišča omogoča druge postopkovne poti, s katerimi se ji lahko povrne pravica, da je ne vežejo (domnevno) nepošteni pogodbeni pogoji (3).

A. Pravo Unije, nacionalni učinki pravnomočnosti in načelo pravne varnosti

34. Na začetku je treba poudariti, da izredna pravna sredstva, kot je ta, ki je predmet postopka v glavni stvari, v splošnem omogočajo spremembo pravnomočne sodne odločbe. Ta pravna sredstva kot taka zato po svoji naravi vplivajo na načelo pravnomočnosti, ki sicer nasprotuje izpodbijanju pravnomočnih sodnih odločb.

35. Čeprav je načelo pravnomočnosti izraz načela pravne varnosti,⁹ ne deluje vedno absolutno (kot ponazarja obstoj izrednih pravnih sredstev). V zvezi s tem iz sodne prakse Sodišča izhaja, da lahko izjeme od navedenega načela, ki jih opredeli nacionalni zakonodajalec, povzročijo, da se na podlagi prava Unije zahtevajo dodatne izjeme.

36. Vprašanje, ali lahko navedeno pravo v nekaterih položajih nalaga neupoštevanje nacionalnih učinkov pravnomočnosti, je ob neobstoju posebnih pravil v zvezi z navedeno zadevo obravnavano skozi klasično prizmo načel enakovrednosti in učinkovitosti, ki uokvirjata izvajanje procesne avtonomije držav članic v skladu z dolžnostjo lojalnega sodelovanja, določeno v členu 4(3) PEU. Zato je splošno stališče prava Unije tako, da ne terja razveljavitve nacionalnih učinkov pravnomočnosti, da bi se odpravila neskladnost domačega položaja s pravom Unije, razen če katero od navedenih načel terja nasproten sklep.¹⁰

37. V okviru tega se presoja v splošnem opravi previdno. Sodišče je večkrat opozorilo na pomembnost načela pravnomočnosti, ki je predstavljeno kot utemeljeno s potrebo po stabilnosti prava in pravnih razmerij ter z učinkovitim izvajanjem sodne oblasti.¹¹ Kot je bilo poudarjeno, gre navedeno načelo v korist interesom strank v postopkih, da se njihova zadeva pravnomočno reši, zaradi česar se nanj lahko gleda kot na jamstvo na podlagi pravice do učinkovitega sodnega varstva, ki hkrati prispeva k širšemu namenu javnega interesa, da obstaja pravni sistem, katerega stabilnosti družba lahko zaupa.¹²

38. Zato je treba z izrednimi pravnimi sredstvi kot izjemami od načela pravnomočnosti ravnati previdno. Čeprav se natančni pogoji njihove uporabe lahko razlikujejo glede na obravnavani pravni red, odražajo občutljivo ravnotežje, ki ga je nacionalni zakonodajalec poiskal med splošnim interesom za pravno varnost na eni ter interesom za dosego pravičnega izida v konkretnih in omejenih okoliščinah na drugi strani.¹³

⁹ Sodba z dne 1. junija 1999, *Eco Swiss* (C 126/97, EU:C:1999:269, točka 46).

¹⁰ Glej na primer sodbo z dne 11. septembra 2019, *Călin* (C-676/17, EU:C:2019:700, v nadaljevanju: sodba *Călin*, točke od 28 do 30 in navedena sodna praksa).

¹¹ Glej na primer sodbo z dne 24. oktobra 2018, *XC in drugi* (C-234/17, EU:C:2018:853; v nadaljevanju: sodba *XC*, točka 52 in navedena sodna praksa).

¹² Glej v tem smislu in za širši premislek Turmo, A., *Res Judicata in European Union Law – A multi-faceted principle in a multilevel judicial system*, *EU Law Live Press*, 2022, str. 46.

¹³ Glej tudi Wiśniewski, T., *Extraordinary remedies in Polish civil procedure*, *Studia Prawnicze – The Legal Studies*, št. 4 (220), 2019, str. od 107 do 132, str. 107.

39. Njihovo previdno oblikovanje kaže na že omenjeno dejstvo, da vplivajo na stabilnost pravnih razmerij in ovirajo načelo pravne varnosti, vsebovano v členu 6 Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP),¹⁴ ki se šteje za „enega temeljnih vidikov pravne države“.¹⁵ Zato je bilo sprejeto mnenje, da pravnomočnih sodb ne bi smeli spreminjati, razen če bistvene in nujne okoliščine, kot je poprava bistvenih napak ali sodnih zmot, terjajo nasproten sklep.¹⁶

40. Navedene splošne pripombe so seveda pomembne tudi za presojo obravnavane zadeve in pomenijo, da bo za odgovor na obe vprašanji, ki jih je predložitveno sodišče postavilo v obravnavani zadevi, zgoraj navedena načela, katerih namen je krepiti uporabo prava Unije, potrebno preizkusiti ob upoštevanju posebej zapletenega in občutljivega ozadja.

B. Načelo enakovrednosti in odločitve ustavnega sodišča

41. Da bi predlagal odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje, bom začel s podrobnejšo razpravo o omejitvah, ki jih v zvezi z nacionalnimi učinki pravnomočnosti v splošnem nalaga pravo Unije, posebej pa načelo enakovrednosti (a). Z opisanim upoštevnim analitičnim okvirom bom opredelil kategorijo odločitev ustavnega sodišča, ki bi jih bilo treba preučiti s tega vidika. Navedeni vidik je spodbudil obsežno razpravo v tem postopku (b). Na podlagi tega bom navedel razloge, zaradi katerih menim, da razlike med lastnostmi upoštevnih nacionalnih odločitev na eni in razlagalnih predhodnih odločb Sodišča na drugi strani nasprotujejo sprožitvi načela enakovrednosti tako, da se zahteva, da navedene odločbe pomenijo (novo) pravno podlago za zadevno izredno pravno sredstvo (c).

1. Načelo enakovrednosti in nacionalni učinki pravnomočnosti

42. Kot sem že omenil, lahko načelo enakovrednosti v nekaterih pogojih vpliva na obseg nacionalnih učinkov pravnomočnosti.

43. Natančneje, navedeno načelo državam članicam prepoveduje, da za tožbe, ki se nanašajo na kršitev prava Unije, določijo manj ugodna postopkovna pravila od tistih, ki se uporabljajo v podobnem postopku na podlagi kršitve nacionalnega prava.¹⁷ V obravnavanem okviru to pomeni, da če nacionalno pravo določa izjeme od nacionalnih učinkov pravnomočnosti, ki omogočajo odpravo kršitev pravic na podlagi nacionalnega prava, se morajo navedene izjeme uporabljati tudi v *podobnih pravnih sredstvih*, ki temeljijo na kršitvi prava Unije.

44. Da bi se ugotovilo, ali se domače pravno sredstvo na splošno lahko šteje za *podobno* pravnemu sredstvu, vložnemu zaradi zaščite pravic na podlagi Unije, bi bilo treba načeloma upoštevati njun predmet, podlago in bistvene elemente.¹⁸

¹⁴ ESČP, 19. maj 2020, REDQUEST LIMITED proti Slovaški, ECLI:CE:ECHR:2020:0519JUD000274917, točka 29 (v nadaljevanju: sodba ESČP REDQUEST).

¹⁵ ESČP, 25. junij 2009, OOO LINK OIL SPB proti Rusiji, ECLI:CE:ECHR:2009:0625DEC004260005 (v nadaljevanju: sklep ESČP Link Oil, besedilo ni urejeno po točkah).

¹⁶ ESČP v zadevah REDQUEST, točka 29; Link Oil ter ESČP, 9. junij 2015, PSMA, SPOL. S R.O. proti Slovaški, ECLI:CE:ECHR:2015:0609JUD004253311, točke od 68 do 70.

¹⁷ Glej med mnogimi primeri sodbo z dne 17. maja 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, v nadaljevanju: sodba Unicaja Banco, točka 22 in navedena sodna praksa).

¹⁸ Prav tam, točka 23, sodbi Čălin, točka 35, in XC, točka 27. Včasih se je Sodišče sklicevalo le na „namen“ in „bistvene elemente“, na primer v sodbi z dne 26. januarja 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales (C-118/08, EU:C:2010:39, v nadaljevanju: sodba Transportes Urbanos, točka 35). Razlika med tema pristopoma je v vsakem primeru majhna glede na to, da je kategorija „bistvenih elementov“ dovolj široka, da zajame vse pomembne vidike sodnega postopka.

45. V okviru obravnavane zadeve pa vprašanje ni, ali je treba dva zadevna postopka šteti za podobna (ki ju morajo zato urejati enaki pogoji),¹⁹ temveč, ali mora biti en postopek na voljo na podlagi razlagalne predhodne odločbe, če lahko to sproži posebna vrsta nacionalne sodne odločbe.

46. V preteklosti je podoben scenarij privedel do sodb *Impresa Pizzarotti*²⁰, *XC* in *Hochtief*.²¹

47. Položaj, ki je pripeljal do sodbe *Impresa Pizzarotti*, je vključeval nacionalno sodišče (na zadnji stopnji), ki je imelo, kot se zdi, precej široko pristojnost, da prek mehanizma, imenovanega „progresivno oblikovana pravnomočnost“, dopolni lastne pravnomočne sodbe, da lahko odpravi kršitve domačega prava.²² Sodišče je ugotovilo, da bi v takih okoliščinah navedeni mehanizem moral biti na voljo, da se položaj uskladi z upošteveno ureditvijo Unije (na področju javnih naročil).

48. Sodišče je tudi v sodbi *Hochtief*, ki se je nanašala na javna naročila, podalo precej široko navedbo v smislu, da če postopkovna pravila vsebujejo možnost, da se pravnomočna sodba spremeni, da bi bil položaj po tej sodbi skladen s prejšnjo sodno odločbo, s katero *so bili* sodišče in stranke *seznanjeni*, bi morala ta možnost prevladati tudi zato, da bi se ta položaj uskladil s prejšnjo sodbo Sodišča.²³

49. Sicer pa skrbna preučitev obrazložitve Sodišča razkriva, da so bili navedeni pogoji, ki so dovoljevali spremembo pravnomočne sodbe, predstavljeni kot hipotetičen scenarij, ki ga mora preveriti predložitveno sodišče. Navedeni scenarij je bil oblikovan tako, da je odražal položaj, ki je nastal v navedeni zadevi, ki se je nanašala na predhodno odločbo, ki v poznejši fazi postopka, v kateri je bil podan predlog zanjo, domnevno ni bila upoštevana. Po mojem mnenju ostaja nedoločeno, ali so nacionalna pravila, ki so dovoljevala spremembo učinka pravnomočnosti, dejansko ustrezala navedenemu hipotetičnemu scenariju.²⁴

50. Nazadnje je Sodišče v sodbi *XC* zavrnilo možnost, da bi bilo načelo enakovrednosti sproženo tako, da bi se zaradi kršitve EKČP ponovno sojenje v kazenski zadevi razširilo na domnevne kršitve pravic, zajamčenih s pravom Unije. Sodišče je svojo obrazložitev utemeljilo s „tesno funkcionalno povezavo“ med obravnavanim nacionalnim pravnim sredstvom in postopkom pred ESČP.²⁵ Navedeno pravno sredstvo je bilo namreč v bistvu vzpostavljeno za izvajanje sodb, ki jih je ESČP izdalo v, kot razumem, posamezno povezanih zadevah.²⁶ Načeloma se navedene sodbe lahko uporabijo in izdajo *po* izčrpanju vseh nacionalnih pravnih sredstev. Sodišče je položaj primerjalo z logiko, ki ureja sodno izvrševanje pravic, ki temeljijo na pravu Unije, in ki se uporablja *pred* izdajo pravnomočne domače sodbe, ne nazadnje tudi prek mehanizma predhodnega odločanja.

51. Čeprav navedena sodna praksa seveda daje uporaben referenčni okvir, nobena od bežno navedenih sodb ne ustreza popolnoma obravnavanemu položaju. Preučitev posledic načela enakovrednosti se namreč nujno nanaša na konkretno zadevo, ker vključuje primerjavo konkretnih lastnosti obravnavanih pravnih sredstev.

¹⁹ Glej na primer sodbo *Transportes Urbanos*.

²⁰ Sodba z dne 10. julija 2014, *Impresa Pizzarotti* (C-213/13, EU:C:2014:2067, v nadaljevanju: sodba *Impresa Pizzarotti*).

²¹ Sodba z dne 29. julija 2019, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe* (C-620/17, EU:C:2019:630, v nadaljevanju: sodba *Hochtief*).

²² Sodba *Impresa Pizzarotti*, točka 55.

²³ Sodba *Hochtief*, točka 63.

²⁴ Sodišče je namreč v točki 63 navedene sodbe ugotovilo, da „*mora predložitveno sodišče preveriti, ali madžarska postopkovna pravila vsebujejo možnost, da se pravnomočna sodba spremeni, da bo položaj po tej sodbi skladen s prejšnjo dokončno sodno odločbo, s katero so bili sodišče, ki je izdalo to sodno odločbo, in stranke v zadevi, v kateri je bila ta sodna odločba izdana, že seznanjeni. Če je tako, [...]*“. Moj poudarek.

²⁵ Sodba *XC*, točki 31 in 34.

²⁶ Glej v tem smislu sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Bobka v zadevi *Călin* (C-676/17, EU:C:2019:94, točke od 72 do 74).

52. Da bi lahko v obravnavani zadevi opravil tako analizo, bom zdaj pojasnil vrste odločitev ustavnega sodišča, ki bi se štete za upoštevne za navedeni namen.

2. Upoštevne odločitve ustavnega sodišča

53. Čeprav v besedilu prvega vprašanja za predhodno odločanje to ni opredeljeno, iz njega izhaja, da so bile odločitve ustavnega sodišča, na katere se je mogoče sklicevati za namen obnove postopka v skladu s členom 401¹ KPC, izdane *po* pravnomočni sodbi, v zvezi s katero se predlaga obnova. Kot razumem, namreč razlog, na katerem temelji člen 401¹ KPC, na katerega se nanaša navedeno vprašanje, zajema pojmovanje, da s poznejšo sodbo ustavnega sodišča postane očitno, da prejšnja sodna odločba temelji na nezakoniti podlagi.

54. Enako so bile tri navedene razlagalne predhodne odločbe,²⁷ za katere je predložitevno sodišče menilo, da bi lahko bile podlaga za obravnavano obnovo postopka, izdane po zamudni sodbi. Zato je treba prvo vprašanje za predhodno odločanje razumeti kot spraševanje o tem, ali se lahko ugotovi enakovrednost med ustreznimi sodbami ustavnega sodišča na eni in razlagalnimi predhodnimi odločbami Sodišča na drugi strani, v obeh primerih izdanimi *po* pravnomočni sodni odločbi, katere sprememba se predlaga.

55. Poleg tega pojasnila je predložitevno sodišče navedlo, da obstajata dve kategoriji odločitev ustavnega sodišča, ki se lahko uporabita kot podlaga za obnovo postopka v skladu s členom 401¹ KPC. Na eni strani so t. i. „preproste sodbe“, na drugi pa „negativne razlagalne sodbe“.²⁸

56. Predložitevno sodišče je v odgovoru na vprašanje Sodišča pojasnilo, da s prvim vprašanjem želi pridobiti pojasnilo glede posledic, ki jih je treba izpeljati iz načela enakovrednosti v zvezi z *obema* navedenima kategorijama.

57. V zvezi s tem ugotavljam naslednje.

58. Kot je bilo pojasnjeno v predložitveni odločbi, kadar ustavno sodišče s „preprosto sodbo“ ugotovi, da obravnavana nacionalna določba ni skladna s hierarhično višjim pravnim aktom, razveljavi pravnomočnost obravnavane nacionalne določbe.

59. Zdi se, da se tako poljska vlada kot tudi Komisija strinjata z navedenim stališčem in dejstvom, da „preprosta sodba“ ustavnega sodišča pomeni razlog za obnovo civilnega postopka na podlagi člena 401¹ KPC.

60. Po drugi strani pa se zdi, da obstaja nestrinjanje glede kategorije „negativnih razlagalnih sodb“.

61. Razvidno je, da se v razlagalni sodbi ustavno sodišče izreče, ali je neka razlaga določbe nacionalnega prava skladna z zadevno referenčno točko obravnave. Predvsem kadar ima taka sodba negativen izid, s katerim se neka razlaga izključi kot nezakonita („negativna razlagalna sodba“), veljavnost razlaganega akta ostane nespremenjena.

²⁷ Glej točko 28 teh sklepnih predlogov.

²⁸ Glej tudi Granat, M. in Granat, K., *The Constitution of Poland: A Contextual Analysis*, Hart Publishing, 2019, str. od 147 do 148. Iz predložitvene odločbe in pojasnila, ki ga je poljska vlada podala na obravnavi, izhaja tudi, da čeprav obstajajo tri vrste postopkov, v okviru katerih lahko ustavno sodišče izda sodbo, ki se lahko uporabi kot podlaga za obnovo postopka v skladu s členom 401¹ KPC (kadar navedenemu sodišču zadevo predloži v obravnavo (i) za to pooblaščen javni organ, (ii) nacionalno sodišče v okviru postopka, ki še poteka, ali (iii) pritožnik posameznik), vprašanje, kateri od navedenih postopkov je učinkovito uporabljen, ne vpliva na to, ali se lahko sproži razlog za zadevno obnovo.

62. Predložitveno sodišče se zaveda, da čeprav je mogoče „negativno razlagalno sodbo“ uporabiti kot podlago za obnovo *upravnega* postopka, vprašanje, ali je to mogoče tudi v zvezi s *civilnim* postopkom (obravnavanim v postopku v glavni stvari), v poljskem pravu ni jasno. Priznava, da se prevladujoče mnenje bolj nagiba k nikalnemu odgovoru. Kljub temu samo meni, da je pritrdilni odgovor mogoč.

63. Komisija je v okviru tega na obravnavi navedla, da je poljska vlada tista, ki je v boljšem položaju za obravnavo navedenega vprašanja. Opozorila pa je na dejstvo, da se v skladu z nacionalnim pravom za odločitve ustavnega sodišča šteje, da imajo zavezujoči učinek *erga omnes*, pri čemer ni razlik med različnimi vrstami sodb, ki jih navedeno sodišče lahko izda.

64. Poljska vlada je navedla, da „negativna razlagalna sodba“ ne vpliva na veljavnost razlagane določbe in da je zato ni mogoče uporabiti kot razlog za obnovo civilnega postopka. Na obravnavi je poudarila, da njeno stališče temelji na sklepu Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska; v nadaljevanju. vrhovno sodišče), ki po njenem mnenju ureja navedeno področje.²⁹

65. Ugotavljam, da to, ali „negativna razlagalna sodba“ ustavnega sodišča pomeni razlog za obnovo civilnega postopka v skladu s členom 401¹ KPC, seveda ni vprašanje, o katerem naj razsodi Sodišče. Postopki v skladu s členom 267 PDEU temeljijo na jasni ločitvi funkciji, v okviru katerih imajo nacionalna sodišča izključno pristojnost za razlago nacionalnega prava. Zato v okviru tega postopka ni mogoče omajati ugotovitev predložitvenega sodišča glede vsebine takega prava.³⁰

66. Zato bom nadaljeval s premiso, ki jo je sprejelo predložitveno sodišče in po kateri lahko „negativna razlagalna sodba“ pomeni razlog za obnovo civilnega postopka v skladu s členom 401¹ KPC, ter navedeno kategorijo vključil v to analizo.

3. Posledice, ki jih je treba izpeljati iz načela enakovrednosti

67. Svojo oceno posledic, ki jih je treba v obravnavani zadevi izpeljati iz načela enakovrednosti, bom začel z razpravo o namenu zadevnega izrednega pravnega sredstva. V okviru tega bom pojasnil, da je navedeno pravno sredstvo verjetno povezano z nečim, kar se zdi, da je *neposredno* stališče ustavnega sodišča o neskladnosti (hierarhično nižje) določbe nacionalnega prava s hierarhično višjim pravnim aktom ali nezakonitostjo neke razlage take hierarhično nižje določbe (i).

68. Nato bom obravnaval posebne lastnosti razlagalnih predhodnih odločb, da podajo veljavno razlago prava Unije znotraj širšega *dialoga med sodišči*, pri čemer mora posledice za zadevno določbo nacionalnega prava (kot hierarhično nižjo določbo) izpeljati nacionalno sodišče in pri čemer je točna oblika navedenih posledic odvisna od več spremenljivk. Zaradi te posebne razsežnosti je po mojem mnenju zelo težko, da bi navedene odločbe ustrezale logiki zadevnega izrednega pravnega sredstva, ne da bi vplivale na načelo pravne varnosti (ii).

69. Če ta temeljna razlika ne bi bila dojeta kot ovira pri uporabi načela enakovrednosti, bom podredno obravnaval, kako bi bilo treba opredeliti kategorijo mogočih „sprožilnih“ predhodnih odločb, da se zagotovi, da so meje načela enakovrednosti in načela pravne varnosti še naprej

²⁹ Sklep Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) z dne 17. decembra 2009, III PZP 2/09.

³⁰ Glej na primer sodbo z dne 4. marca 2020, Telecom Italia (C-34/19, EU:C:2020:148, v nadaljevanju: sodba Telecom Italia, točka 56 in navedena sodna praksa).

spoštovane (iii). Navedeni podredni premislek bom nadaljeval z obravnavo vprašanja veljavnih rokov. Navedeni vidik zadeve sam po sebi razkriva izzive pri vključevanju logike predhodnih odločb v mehanizem zadevnega izrednega pravnega sredstva (iv).

a) Obravnavana domača pravna sredstva: njihov namen in funkcionalna povezava

70. Kar zadeva tridelni preizkus predmeta, podlage in bistvenih elementov iz točke 44 zgoraj, iz spisa izhaja, da je *namen* zadevnih postopkov, ki lahko privedejo do sodbe ustavnega sodišča, na katero se je mogoče sklicevati na podlagi člena 401¹, v splošnem pridobiti ugotovitev o (ne)skladnosti (in posledični (ne)veljavnosti) zadevne nacionalne določbe s hierarhično višjim pravnim aktom ali ugotovitev, da neka razlaga navedene določbe ni skladna s hierarhično višjim pravnim aktom.

71. Zato se zdi, da je namen izrednega pravnega sredstva, določenega v členu 401¹ KPC, dovoliti spremembo pravnomočne sodbe po tem, ko je bila razveljavljena pravnomočnost pravne podlage, na katero se navedena sodba sklicuje, ali po tem, ko je bilo pojasnjeno, da se je navedena sodba sklicevala na nedopustno razlago nacionalnega prava.

72. Povedano preprosto in s podobnim jezikom, ki ga je Sodišče uporabilo v sodbi XC, se zdi, da obstaja funkcionalna povezava med pravnim sredstvom, določenim v členu 401¹ KPC, in ugotovitvijo neskladnosti določbe nacionalnega prava (ali nezakonnosti njene razlage), na katero se je sklicevalo v postopku, katerega obnova se predlaga.

73. V nasprotju s sodbo XC pa je funkcionalna povezava v obravnavani zadevi nekoliko šibkejša, saj v zadevi, ki je posamično povezana s postopkom, za katerega se predlaga obnova, za možnost obnove v skladu s členom 401¹ KPC, izdaja „sprožilne“ sodbe ustavnega sodišča ni potrebna.

74. Tako se zdi, da je to pravno sredstvo na voljo *vsaki* stranki, katere zadeva je bila rešena na podlagi nacionalnega prava, za katero se je pozneje ugotovilo, da je nezakonita, če je predlog za obnovo vložen v veljavnem roku.

75. Zato se v nasprotju s položajem, ki je pripeljal do sodbe XC, zdi nepomembno, da razlagalna predhodna odločba v splošnem pomeni *ex ante* sredstvo za zagotavljanje skladnosti še pred izdajo pravnomočne nacionalne sodne odločbe. To seveda drži za posamezne zadeve, za katero se predlaga tako odločanje. Kljub temu pa po mojem mnenju konkretni premislek preneha biti odločilen, ko se funkcionalna povezava med izrednim pravnim sredstvom in „sprožilno“ nacionalno sodbo ustavnega sodišča razširi tako, da zajame *vsako poznejšo* sodbo navedenega sodišča, ki je razveljavila zadevno pravno podlago ali sprejeto razlago nacionalnega prava izključila kot nezakonito.

76. To pa ne izčrpa vseh posebnih lastnosti, ki so značilne za razlagalne predhodne odločbe in ki jih je treba upoštevati.

77. V okviru obravnavane zadeve se zdi, da so odločilne razlike v logiki, ki ureja posledice, ki jih je treba izpeljati iz ustreznih kategorij zadevnih sodnih odločb.

78. Kot razumem, če ustavno sodišče ugotovi, da določba nacionalnega pravnega akta ni skladna s hierarhično višjim pravnim aktom, to ne pušča veliko prostora za razpravo o pravnih posledicah za zadevno hierarhično nižjo določbo, ki izhajajo iz navedene ugotovitve. Kot je navedeno zgoraj,

se tak pravni akt razglasi za neskladnega in izgine iz pravnega reda. Zadevno izredno pravno sredstvo naknadno omogoča, da se navedene posledice konkretno izrazijo na ravni sodnih odločb, izdanih na tej (razveljavljeni) pravni podlagi.

79. Do enake ugotovitve je mogoče smiselno priti tudi glede „negativnih razlagalnih sodb“.

80. Čeprav take sodbe ne spreminjajo veljavnosti razlagane nacionalne določbe, pa nemožnost sprejetja neke razlage zadevne hierarhično nižje določbe nastopi, podobno kot pri „preprostih sodbah“, kot neposredna posledica odločitve ustavnega sodišča. Taka odločitev se nato na ravni pravnomočnih sodnih odločb, v katerih se sprejme taka nedopustna razlaga zadevnega hierarhično nižjega pravnega akta, „prevede“ z možnostjo njihove razveljavitve prek zadevnega izrednega pravnega sredstva.

81. V nasprotju s tem je glavni namen razlagalnih predhodnih odločb podati razlago prava Unije (kot obravnavanega hierarhično višjega prava). Čeprav tako pomenijo veljavno podlago, iz katere je treba izpeljati ustrezne posledice za zadevno pravilo nacionalnega prava, ki je morda neskladno, mora navedene konkretne posledice po izdaji predhodne odločbe in nadaljevanju postopka izpeljati ustrezno nacionalno sodišče. Pomembno je, da bo točna oblika navedenih posledic običajno odvisna od več spremenljivk.

82. Navedeni vidik po mojem mnenju bistveno vpliva na možnost, da se preprosto ugotovi, ali bo zadevna predhodna odločba *in fine* sprožila pravne posledice, ki se lahko štejejo za podobne tistim, ki jih ustvarjajo ustrezne sodbe ustavnega sodišča. To pa ima pomembne posledice za predvidljivost položajev, v katerih se zadevno izredno pravno sredstvo, razširjeno tako, kot je mišljeno v obravnavani zadevi, lahko uporabi. Navedeni problem bom podrobneje obravnaval v nadaljevanju.

b) Posebne lastnosti razlagalnih predhodnih odločb, ki so upoštevne za obravnavano zadevo

83. Kot je bilo na kratko že omenjeno, je temeljni namen (razlagalne) predhodne odločbe opremiti nacionalna sodišča z elementi razlage prava Unije, ki jih potrebujejo za rešitev spora, o katerem morajo odločiti (njen mikrocilj), ter, enako, zagotoviti enotno razlago in uporabo prava Unije po vsej Uniji (njen makrocilj).³¹

84. Pomembno je, da izdaja predhodne odločbe nastopi v širšem okviru dialoga med sodišči, ki ga pomeni postopek predhodnega odločanja in v katerem je vloga Sodišča dopolnjena s poznejšim ukrepanjem zadevnega predložitvenega sodišča – vloga Sodišča je zagotoviti zavezujočo razlago prava Unije, za posledice za konkretno zadevo, ki izhajajo iz navedene razlage, pa so odgovorna nacionalna sodišča, ki ravnajo v skladu s temeljnim načelom primarnosti prava Unije.³²

85. Poleg tega bo v primeru ugotovljenega nasprotja med pravom Unije in nacionalnim pravom njegova rešitev odvisna od več spremenljivk.

³¹ Glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2021, *Consorzio Italian Management in Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:799, točke od 27 do 30 in navedena sodna praksa). Za jezik o „mikrocilju“ in „makrocilju“ glej sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Bobka v zadevi *Consorzio Italian Management in Catania Multiservizi* (C-561/19, EU:C:2021:291, točka 55).

³² V zvezi z navedenim načelom glej sodbo z dne 24. junija 2019, *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530; v nadaljevanju: sodba *Popławski*, točka 53 in navedena sodna praksa).

86. Na strani prava Unije je to, ali bo zlasti ugotovljena neskladnost nacionalnega prava s pravom Unije privedla do razveljavitve določbe nacionalnega prava, odvisno od konkretne narave zadevne določbe prava Unije (kot je njena uporaba v horizontalnih razmerjih ali njen neposredni učinek pri vertikalnih razmerjih, pri čemer je treba upoštevati, da je neposredni učinek pogoj za možnost, da pravo Unije nalaga razveljavitev nacionalne določbe).³³

87. Na strani nacionalnega prava pa je to, ali bo ugotovljena neskladnost privedla do učinkovite neuporabe določbe nacionalnega prava, odvisno od razlagalnih možnosti, ki jih daje zadevni pravni red. Tudi če iz predhodne odločbe *in fine* izhaja, da neka določba nacionalnega prava ni skladna s pravom Unije, to namreč ne pomeni nujno konca njenega pravnega življenja, saj lahko nacionalno sodišče najde način za njeno razlago v skladu s pravom Unije. Načeloma je to možnost treba preučiti najprej in šele ko taka razrešitev neskladnosti ne bi bila mogoča, bi bilo treba zadevno neskladno določbo razveljaviti (kadar tako ukrepanje nalaga pravo Unije).³⁴

88. Navedena logika je po mojem mnenju precej očitno v nasprotju z logiko, ki ureja obe upoštevni kategoriji sodb ustavnega sodišča. Kot sem že pojasnil, v primerih, ko je v takih sodbah ugotovljena neskladnost, so v njih hkrati neposredno navedene konkretne posledice, ki jih je treba izpeljati za zadevno hierarhično nižjo določbo (tj. njeno ničnost ali nemožnost sprejetja neke razlage).

89. Naj še dodam, da na navedeno razliko ne vpliva dejstvo, da se zdi, da obe primerjani kategoriji sodnih odločb učinkujeta *erga omnes*.³⁵

90. Taka *prima facie* skupna značilnost je na obravnavi privedla do razprave.³⁶

91. Vendar navedeni razvoj po mojem mnenju kaže, da imajo pogoji učinkov *erga omnes* v obeh primerjanih primerih bistveno drugačen pomen in posledice. Pomembno je, da dejstvo, da so posledične sodne odločbe v obeh primerih v splošnem zavezujoče, kot se zdi, ne daje pojasnil o načinu njihovega vpliva na neskladno hierarhično nižjo določbo.

92. Razlika, ki sem jo v zvezi s tem ugotovil zgoraj, ima po mojem mnenju bistven vpliv na možnost predvidevanja (na podlagi upoštevanja same sodne odločbe) konkretnih položajev, v katerih bi prišlo v poštev zadevno izredno pravno sredstvo, če bi ga razlagalne predhodne odločbe sprožile – do tega bi lahko prišlo v nekaterih, ne pa nujno v drugih primerih.

93. Drugače povedano, uporaba načela enakovrednosti v navedenih okoliščinah bi šla na nezanemarljiv račun manjše pravne varnosti. Za opredelitev „sprožilnih“ položajev bi bila namreč potrebna posebna vmesna analiza (z mogočo potrebo po zaslišanju strank), ali ima zadevna predhodna odločba *in fine* posledice, ki bi se lahko šteje za primerljive tistim, ki jih sprožijo upoštevne sodbe ustavnega sodišča iz navedenih kategorij.

³³ Kot je bilo to pojasnjeno v sodbi Popławski, točka 64.

³⁴ Glej s to temo povezani primer sodbe Kancelaria Medius, točke od 47 do 51, v kateri je Sodišče predložitveno sodišče pozvalo, naj najprej preizkusi možnosti skladne razlage zadevnega nacionalnega pravila, preden je spomnilo na (podredno) obveznost njegove neuporabe.

³⁵ Naj spomnim, da je razlagalna predhodna odločba zavezujoča ne le za namene njene uporabe v sporu, ki ga obravnava zadevno nacionalno sodišče (učinki *inter partes*), temveč, da jo je treba spoštovati tudi v drugih postopkih, v katerih ista razlagana norma prava Unije postane upoštevna (pravni učinki *erga omnes*), kar ustreza mikro- in makrociljem postopka predhodnega odločanja, ki so opisani zgoraj v točki 83.

³⁶ Ista razprava se je nanašala tudi na pravne učinke *ex tunc*. V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba šteti, da pomen zadevnega pravila prava Unije, kot je pojasnilo Sodišče, obstaja od trenutka začetka njegove veljavnosti. Sodba z dne 6. julija 2023, *Minister for Justice and Equality (Zahteva za soglasje – Učinki prvotnega evropskega naloga za prijetje)* (C-142/22, EU:C:2023:544, točka 32 in navedena sodna praksa). V zvezi s tem je Komisija poudarila, da sodbe ustavnega sodišča pravno učinkujejo (vsaj) toliko v preteklost, da omogočajo obnovo postopka. Poljska vlada pa je navedla, da sodbe ustavnega sodišča učinkujejo *pro futuro*.

94. Sicer pa, če se potreba po taki razpravi ne šteje za oviro pri „sprožitvi“ načela enakovrednosti, bom v nadaljevanju podredno obravnaval, kako bi bilo treba opredeliti kategorijo mogočih „sprožilnih“ predhodnih odločb, da bi se zagotovilo, da so meje načela enakovrednosti in načela pravne varnosti še naprej spoštovane.

c) Podredna pojasnitev upoštevnosti kategorije „sprožilnih“ razlagalnih predhodnih določb

95. Prvič, treba bi bilo odločiti, ali bi bila upoštevnost kategorija razlagalnih predhodnih odločb, ki bi privedle do sklepa, da je treba zadevno določbo nacionalnega prava razveljaviti, ali kategorija razlagalnih predhodnih odločb, ki bi privedle (zgolj) do neke razlage izključitve nacionalne določbe kot neskladne s pravom Unije.

96. Odgovor na navedeno vprašanje je morda odvisen od tega, ali je upoštevnost nacionalna primerjalna sodba „preprosta sodba“ ali „negativna razlagalna sodba“ ustavnega sodišča. Naj spomnim, da iz spisa izhaja, da prva kategorija razveljavi neskladno hierarhično nižjo določbo, druga pa zgolj izključi neki način njene razlage.

97. Zdi se, da bi bil neposreden odgovor na navedeno vprašanje ta, da mogoče posledice predhodne odločbe ne bodo nikoli popolnoma ustrezale prvi kategoriji (ker Sodišče ne more nikoli razveljaviti nacionalne določbe),³⁷ lahko pa bi ustrezale, kot v bistvu trdi Komisija, drugi kategoriji.³⁸

98. Vendar navedena razmejitev morda ni popolnoma prepričljiva. Ugotavljam, da lahko razlagalna predhodna odločba privede do učinkovite neuporabe nacionalne določbe. Tako je mogoče trditi, da na koncu ni velike razlike med tem, da se nacionalna določba po eni strani razglasi za „mrtvo“ in da se po drugi strani ohranja „živa“, pri čemer se ji odvzame dejanska možnost urejanja družbenih razmerij.

99. Poleg tega, ko je enkrat ugotovljeno (v nasprotju z mojim glavnim predlogom iz prejšnjega oddelka), da neobstoj takojšnjih pravnih posledic (za domače pravo), ki bi pomenil neposreden rezultat predhodne odločbe, ne nasprotuje sprožitvi načela enakovrednosti, bi lahko morda enako rekli za razliko med (neposredno) razveljavitvijo nacionalne določbe in ugotovitvijo njene neveljavnosti (ki lahko privede tudi do tega, da jo nacionalni zakonodajalec pozneje učinkovito razveljavi).

100. Nazadnje bi bilo treba tudi opozoriti, da primerjava med ustreznimi pravnimi sredstvi ali sodbami za uporabo načela enakovrednosti zajema preverjanje *podobnosti* navedenih pravnih sredstev ali sodb. Da bi se lahko sprožilo načelo enakovrednosti, ni nujno, da so *enake*.

101. Sicer pa, čeprav se zdi, da navedeni pristop v zvezi z običajnimi pravnimi sredstvi ni problematičen, menim, da bi ga bilo treba v zvezi z izrednimi pravnimi sredstvi obravnavati bolj zadržano zaradi dejstva, da taka pravna sredstva vplivajo na temeljna načela, kot sta načeli pravnomočnosti in pravne varnosti.

³⁷ Glej v tem smislu Lenaerts, K., Maselis, I. in Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford European Union Law Library, 2015, str. 238.

³⁸ Naj spomnim, da poljska vlada trdi, da kategorija negativnih razlagalnih sodb, ne pomeni razloga za obnovo civilnega postopka, ki je sicer predviden v členu 401¹ KPC. Glej točko 64 zgoraj.

102. Zato bi po mojem mnenju razlika z vidika natančnih pravnih posledic za zadevno hierarhično nižjo določbo morala biti pomembna, kar v teh konkretnih okoliščinah pomeni, da bi bilo treba upoštevno nacionalno primerjalno sodbo namesto na „preprosto“ omejiti na „negativno razlagalno sodbo“.

103. Poleg tega bi bilo treba iz enakih razlogov primerljive predhodne odločbe dodatno omejiti na tiste, ki privedejo do izključitve neke *razlage* nacionalne določbe, vendar ne grejo tako daleč, da bi določale njeno *neuporabo*. To bi bila namreč drugačna, bolj invazivna kategorija pravnih posledic, ki jih, kot se zdi, „negativne razlagalne sodbe“ nimajo.

104. *Drugič*, v upoštevno kategorijo predhodnih odločb bi bile lahko po mojem mnenju vključene le tiste, ki se nanašajo na *točno tisto* ureditev, na katero se sklicuje pravnomočna sodba, katere sprememba se predlaga. Vsakršna širša opredelitev upoštevni primerjalni sodni odločbi bi spremenila konkretnost upoštevne kategorije sodb ustavnega sodišča (in tudi v zvezi s tem vplivala na načelo pravne varnosti).

105. Za navedene sodbe se namreč zdi, da se nanašajo na konkreten akt ali določbo nacionalnega prava. Kot razumem, zadevnega izrednega pravnega sredstva ni mogoče uspešno uporabiti *po analogiji*, tj. s sklicevanjem na domnevno ničnost ali domnevno neskladno razlago nacionalne določbe, ki se razlikuje od tiste (čeprav ji je podobna), ki jo je učinkovito preučilo ustavno sodišče.

106. *Tretjič*, ker je namen „razlagalnih sodb“ zavzeti stališče glede skladnosti zadevne razlage domačega prava s hierarhično višjim pravnim aktom, razumem, da se odgovor na navedeno vprašanje kaže v njihovem izreku, kot je v bistvu na obravnavi pojasnila poljska vlada.

107. Čeprav bi upoštevanje načela enakovrednosti (pa tudi načela pravne varnosti) terjalo enako razmejitev upoštevne kategorije razlagalnih predhodnih odločb, lahko taka razmejitev z vidika logike, ki ureja navedene odločbe, privede do samovoljnih posledic.

108. Čeprav lahko Sodišče v nekaterih primerih upoštevno ugotovitev navede v izreku svoje odločbe, pa lahko v drugih primerih taka ugotovitev izhaja iz njene obrazložitve. To kaže na dejstvo, da je glavni namen teh odločb podati razlago prava Unije in da je konkreten predmet njihove obravnave odvisen od načina, na katerega so ubesedena vprašanja, pa tudi od konkretnih elementov nacionalnega pravnega in dejanskega okvira.

109. Poleg tega bi bilo treba poudariti, da pogoji za ugotovitev spremembi pravnomočne sodne odločbe vključujejo ključni vidik rokov. V zvezi s tem načelo pravne varnosti terja jasno določitev trenutka, ko začnejo teči. V obravnavani zadevi se zdi, da je ta trenutek objava upoštevne odločitve ustavnega sodišča. Kljub temu se zdi, da predložitveno sodišče meni, da se v zvezi z mogočo ugoditvijo predlogu za obnovo postopka, ki ga obravnava, lahko sklicuje na katero koli od *treh* različnih predhodnih odločb. Že samo navedeni pristop po mojem mnenju kaže na izzive pri vključevanju logike predhodnih odločb v mehanizem zadevnega izrednega pravnega sredstva.

d) Kateri element upoštevne sodne prakse Sodišča je odločilen za upoštevanje veljavnih rokov?

110. Predložitveno sodišče je opredelilo tri razlagalne predhodne določbe (sodbe Profi Credit Polska I, Profi Credit Polska II in Kancelaria Medius), ki po njegovem mnenju razkrivajo, da so bila z izdajo zamudne sodbe kršena nacionalna pravila, ki prenašajo člena 6 in 7 Direktive 93/13. Naj

spomnim, da navedena kršitev zajema dejstvo, da je okrajno sodišče navedeno sodbo izdalo brez preizkusa morebitne nepoštenosti zadevnih pogodbenih pogojev in da ni zahtevalo njihove predložitve, čeprav ni razpolagalo z njimi.

111. Čeprav se s predložitvenim sodiščem seveda strinjam, da je navedena sodna praksa upoštevna za presojo pogojev, v katerih je bila izdana zamudna sodba, in da lahko pripelje do sklepa, ki ga predlaga predložitveno sodišče,³⁹ menim, da le ena od njih (sodba Kancelaria Medius) dejansko ustreza parametrom, ki sem jih podredno predlagal v prejšnjem oddelku. Vendar navedena predhodna odločba ni prva, ki verjetno dovoljuje izpeljavo podobnih posledic.

112. Naj pojasnim, da je Sodišče v sodbi Kancelaria Medius podalo razlago posebne določbe Direktive 93/13, ki izključuje neko razlago nacionalnega prava,⁴⁰ ki se, kot poudarja Komisija, zdi enaka zadevni razlagi v postopku v glavni stvari.⁴¹ Poleg tega je navedena navedba vsebovana v izreku sodbe (tudi če neskladna ureditev tam ni nominalno opredeljena, jo najdemo v drugih delih sodbe Sodišča).

113. Natančneje, iz navedene sodbe izhaja, da kadar nacionalno sodišče dvomi o poštenosti pogodbenih pogojev in hkrati ne razpolaga z dokumentom, v katerem so evidentirani, mora biti v položaju, da zahteva predložitev takega dokumenta (da lahko preizkusi navedene pogoje).⁴²

114. Čeprav se zdi, da navedena ugotovitev precej dobro ustreza položaju v postopku v glavni stvari, navedena sodba dejansko temelji na prejšnji sodni praksi, vključno z dvema drugima sodbama (vendar ne omejeno nanju), ki ju je opredelilo predložitveno sodišče.

115. *Prvič*, Sodišče je v sodbi Profi Credit Polska I ugotovilo, da Direktiva 93/13 nasprotuje nacionalnim pravilom, zaradi katerih nacionalno sodišče ne more po uradni dolžnosti preizkusiti morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev v potrošniški pogodbi, če so podrobna pravila za izvajanje pravice do vložitve ugovora zoper *plačilni nalog*, na kratko povedano, preveč stroga. V tem primeru je Sodišče ugotovilo, da je zaradi velike strogosti upoštevnih pravil res tako.⁴³

116. V zvezi s tem predložitveno sodišče navaja, da so kljub temu, da se postopek v glavni stvari ne nanaša na plačilni nalog (in tako na isto nacionalno ureditev), pogoji, v katerih se lahko izpodbija zadevna zamudna sodba, podobno strogi.

117. *Drugič*, Sodišče je konkretno obravnavalo posledice, ki jih je treba izpeljati iz nemožnosti, da nacionalno sodišče nadaljuje preizkus po uradni dolžnosti v sodbi Profi Credit Polska II, in jasno navedlo, da lahko nacionalno sodišče zahteva predložitev ustreznih dokumentov, če dvomi o poštenosti pogodbenih pogojev.⁴⁴

³⁹ Vendar navedeno vprašanje ni bilo obravnavano, ker ni predmet tega postopka. V zvezi s tem glej točko 28 teh sklepnih predlogov.

⁴⁰ Glej izrek sodbe Kancelaria Medius, točka 53.

⁴¹ Sicer pa ugotavljam, da konkretna pravila, navedena v sodbi Kancelaria Medius, izhajajo iz *drugega* odstavka člena 339 KPC, navedenega v točki 8 navedene sodbe, predložitvena odločba v obravnavani zadevi pa se nanaša le na *prvi* odstavek člena 339 KPC o možnosti izdaje zamudne sodbe v splošnem. Glej točko 10 teh sklepnih predlogov.

⁴² Sodba Kancelaria Medius, točke od 37 do 40.

⁴³ Sodba Profi Credit Polska I, točke od 64 do 71. Navedena pravila so vključevala: (i) dvotedenski rok za vložitev ugovora in (ii) obveznost (a) navedbe, ali se nalog izpodbija v celoti ali deloma, (b) navedbe očitkov ter dejstev in dokazov ter (c) plačila trikrat večjih stroškov kot nasprotna stranka.

⁴⁴ Sodba Profi Credit Polska II, točka 77.

118. *Tretjič*, zavezujoča narava takega proaktivnega pristopa je bila po mojem mnenju navedena v sodbi Lintner (izdani pred sodbo Kancelaria Medius).⁴⁵

119. Ob upoštevanju navedenih elementov sodne prakse, katero sodbo Sodišča bi bilo treba upoštevati, da se ugotovi, ali je bil rok ta vložitev predloga za obnovo postopka upoštevan?

120. Menim, da je naj tej točki koristno spomniti, da je Komisija v obravnavani zadevi zagovarjala iskanje enakovrednosti med „negativno razlagalno sodbo“ in razlagalno predhodno odločbo. Poleg tega je tudi dodala, da bi to prišlo v poštev le, če je ugotovitev glede neskladnosti nacionalne določbe *jasna*.

121. Tak standard jasnosti je morda najbolje povezan s sodbo Kancelaria Medius. Vendar, kot sem pravkar pojasnil, navedena sodba (izdana, če to kaj šteje, brez sklepnih predlogov generalnega pravobranilca)⁴⁶ zagotovo ni prva, ki bi obravnavala splošno vprašanje, ki izhaja iz postopka v glavni stvari.

122. Ugotavljam, da je treba v skladu z informacijami iz spisa predlog za obnovo postopka vložiti v treh mesecih od objave zadevne sodbe ustavnega sodišča.⁴⁷

123. Iz informacij, ki jih je predložilo predložitveno sodišče, sklepam, da je oseba FY svoj predlog vložila približno devet mesecev po izdaji sodbe Profi Credit Polska I, zaradi česar je bil morda njen predlog šest mesecev prepozen, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče. To je morda razlog, da predložitveno sodišče razmišlja o možnosti ugotavljanja domnevne napačnosti zamudne sodbe tudi na podlagi poznejših sodb Profi Credit Polska II oziroma Kancelaria Medius (ki sta bili izdani približno 4 oziroma 12 mesecev po tem, ko je oseba FY vložila predlog).

124. Moram reči, da sem zaradi teh premislekov rahlo zmeden, saj je po mojem mnenju težko priznati, da bi načelo enakovrednosti lahko privedlo do posledice, da bi zadevni rok lahko začel teči z vsako novo predhodno odločbo Sodišča, ki bi dodatno osvetlila posledice, ki jih je treba izpeljati iz prava Unije, za razlago zadevne določbe domačega prava.

125. Naj spomnim, da je obnova postopka, ki se obravnava v tej zadevi, izredno pravno sredstvo, ki je samo po sebi izjema od načela pravnomočnosti. Da bi se spoštovalo načelo pravne varnosti, morajo biti torej pogoji, v katerih se tako pravno sredstvo lahko uporablja, jasno opredeljeni, da se zagotovi predvidljivost, ki vključuje določen časovni okvir, znotraj katerega se vložitev takega pravnega sredstva lahko predlaga.

126. Zaradi navedene zahteve je zato nujno ugotoviti, katera je časovno prva predhodna odločba, ki dopušča sklep, da se je pravnomočna sodba sklicevala na razlago nacionalnega prava, ki ni skladna s pravom Unije. Kljub temu se lahko to iz razlogov, ki sem jih opredelil zgoraj, izkaže za nekoliko težavno, če se predlaga enaka raven nominalne jasnosti glede tega, katera določba ni skladna s pravom Unije in katere so točno posledice take ugotovitve.

⁴⁵ Sodba z dne 11. marca 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, točka 37). Za komentar glede zavezujoče narave glej sklepnne predloge generalne pravobranilke L. Medine v zadevi Tuk Tuk Travel (C-83/22, EU:C:2023:245, opomba 32).

⁴⁶ Naj spomnim, da iz zadnjega pododstavka člena 20 Statuta Sodišča Evropske unije izhaja, da se o zadevi lahko odloča brez sklepnega predloga generalnega pravobranilca, če zadeva ne odpira nobenega novega pravnega vprašanja.

⁴⁷ V skladu s členom 407(2) KPC. Glej točko 15 teh sklepnih predlogov.

127. Z vidika navedenih premislekov je moj predlagani odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje, da načelo enakovrednosti kot ena od pojavnih oblik dolžnosti lojalnega sodelovanja, določene v členu 4(3) PEU, ne nalaga, da mora biti izredno pravno sredstvo, ki dovoljuje obnovo civilnega postopka na podlagi sodbe nacionalnega ustavnega sodišča, (i) s katero se ugotovi, da je določba nacionalnega prava, na katero se sklicuje v navedenem postopku, neskladna s hierarhično višjim pravnim aktom in zato neveljavna, ali, (ii) s katero se ugotovi, da je zadevna razlaga določbe nacionalnega prava, na katero se sklicuje v navedenem postopku, neskladna s hierarhično višjim pravnim aktom, na voljo tudi na podlagi sodbe Sodišča, ki je izdana v postopku v skladu s členom 267 PDEU in s katero se razlaga določba prava Unije.

C. Razlaga v skladu s pravom Unije (ter širši premisleki o učinkovitosti in enakovrednosti)

128. V drugem vprašanju predložitveno sodišče sprašuje, ali obveznost razlage nacionalnega prava v skladu s pravom Unije pomeni, da je treba razlog za obnovo civilnega postopka, določen v členu 401(2) KPC, razlagati široko, da se v skladu z zakonskim pojmom „nezakonit odvzem možnosti stranke, da sodeluje v postopku“ vključi kršitev obveznosti nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi, ali so pogoji, vključeni v potrošniško pogodbo, nepoštene.

129. Da bi predlagal koristen odgovor na drugo vprašanje za predhodno odločanje, bom začel s pojasnitvijo razlogov, zaradi katerih se je navedeno vprašanje verjetno sploh porodilo. Za to bo treba podrobneje preučiti informacije o razumevanju zakonskega pojma „nezakonit odvzem možnosti stranke, da sodeluje v postopku“ (a), ki jih je predložilo predložitveno sodišče.

130. Ob upoštevanju besedila drugega vprašanja bom nato pojasnil, da je točen izid, ki ga je mogoče doseči z razlago v skladu s pravom Unije, področje, za katero je pristojno nacionalno sodišče (b).

131. Da bi navedena metoda razlage sploh postala upoštevana, je pomembno, da se najprej ugotovi, katero točno je pravilo prava Unije, v zvezi s katerim je treba zagotoviti skladnost. V zvezi s tem se zdi, da vprašanje predložitvenega sodišča temelji na premisi, da pravo Unije od držav članic zahteva, da določijo izredno pravno sredstvo, ki bi dovolilo izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe, izdane brez preizkusa pogodbenih pogojev potrošniške pogodbe. Ob odsotnosti konkretnega pravila prava Unije v zvezi s tem bom premiso predložitvenega sodišča preizkusil tako, da bom preučil, ali je njegov obstoj mogoče izpeljati iz načela enakovrednosti (c) ali iz upoštevanja učinkovitosti (d).

1. Pojem nezakonitega odvzema možnosti stranke, da sodeluje v postopku

132. Iz spisa je razvidno, da je položaj, ko stranka ne more sodelovati v postopku, v poljskem pravu ločen razlog za obnovo civilnega postopka. Naveden je v členu 401(2) KPC skupaj z razlogi, ki se nanašajo na osebo, ki „ni mogla biti stranka oziroma ni imela procesne sposobnosti [ali] ni bila ustrezno zastopana“.

133. Ti razlogi se v skladu z besedilom prvega stavka člena 401(2) KPC nanašajo na *ničnost* postopka in torej, kot razujem, na nekatere procesne napake, s katerimi je bil kršen postopek, ki se je končal s pravnomočno sodbo.⁴⁸ V okviru tega se zdi, da je seznam procesnih napak, ki lahko privedejo do obnove postopka, kakor je določeno v členu 401(2) KPC, razmeroma kratek, kar je verjetno zaradi izjemne narave izrednih pravnih sredstev v splošnem.⁴⁹

134. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da konkretni scenarij nezakonitega odvzema možnosti stranke, da sodeluje v postopku, zajema položaj, ko posameznik zaradi kršitve postopkovnih pravil s strani sodišča ali nasprotne stranke ni mogel sodelovati v zadevnem postopku ali njegovem bistvenem delu.

135. Poljska vlada je na obravnavi prav tako pojasnila, da nezakonit odvzem možnosti stranke, da sodeluje v postopku, običajno nastopi, ko tožena stranka ni pravilno obveščena o postopku zoper njo.

136. Kljub temu predložitveno sodišče pojasnjuje tudi, da je pojem uporabilo vrhovno sodišče, ko je bila predlagana obnova postopka na podlagi (poznejše in dejansko povezane) odločbe ESČP, v kateri je bila ugotovljena kršitev pravice do poštenega sojenja, zajamčene v členu 6(1) EKČP.⁵⁰

137. Ob neobstoju dodatnih informacij v predložitveni odločbi in s pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče, je do ugotovitve, kot razujem, prišlo, ker nacionalno sodišče pri zavrnitvi predloga stranke za pravno pomoč v zvezi z vložitvijo kasacijske pritožbe (za katero je obvezno pravno zastopanje) ni navedlo razlogov. Za zadevni položaj se je, kot še razujem, štel, da ovira možnost pritožnika, da uporabi navedeno pravno sredstvo.

138. Zdi se, da navedeni element nacionalne sodne prakse predložitveno sodišče napeljuje na vprašanje, ali bi bilo treba razlog za zadevno obnovo (tudi) razlagati tako široko, da se zajame napaka na strani nacionalnega sodišča, da ne opravi po uradni dolžnosti preizkusa zakonitosti pogojev, vključenih v potrošniško pogodbo, ki krši zahteve, navedene v sodni praksi Sodišča. V okviru tega predložitveno sodišče sprašuje, ali bi bila taka razlaga lahko določena z načelom, po katerem je treba nacionalno pravo razlagati v skladu s pravom Unije. Temu vprašanju se bom posvetil zdaj.

⁴⁸ Morda je koristno omeniti, da se zdi, da se oba razloga, navedena v obravnavani zadevi, nanašata na različni vrsti kršitev: materialne (člen 401¹ KPC, naveden v okviru prvega vprašanja za predhodno odločanje) ali procesne (člen 401(2) KPC, naveden v okviru drugega vprašanja za predhodno odločanje). Kljub temu sta oba razloga navedena v zvezi z isto zatrjevano napako na strani nacionalnega sodišča, da ni opravilo preizkusa po uradni dolžnosti. Domnevam, da je taka napaka lahko opredeljena kot materialna ali procesna, ne pa oboje. Sicer pa v spisu ni dodatnih informacij glede razmejitve med materialnopravnimi in procesnopravnimi kršitvami nacionalnega prava, ki lahko sprožijo zadevno izredno pravno sredstvo. Ti sklepni predlogi zato izhajajo iz, kot se zdi, premise predložitvenega sodišča, da je dvojna opredelitev v navedenih okoliščinah mogoča.

⁴⁹ S pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče, se zdi, da dozdevno omejeno področje uporabe navedene določbe izhaja iz člena 379 KPC (navedenega v delu v predložitveni odločbi), ki se dozdevno nanaša na širši seznam šestih kategorij procesnih napak, ki privedejo do ničnosti postopka (ne da bi nujno in same po sebi tudi omogočile obnovo postopka).

⁵⁰ Sklep poljskega vrhovnega sodišča I PZ 5/07 z dne 17. aprila 2007 in, kot razujem, s pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče, ESČP, 27. junija 2006, Tabor proti Poljski (ECLI:CE:ECHR:2006:0627JUD00128250).

2. Obveznost razlage nacionalnega prava v skladu s pravom Unije in okvir pristojnosti Sodišča

139. V skladu z ustaljeno sodno prakso morajo nacionalna sodišča „v največji možni meri razlagati določbe nacionalnega prava tako, da njihova uporaba prispeva k izvajanju prava Unije“. ⁵¹ Čeprav morajo zato nacionalna sodišča, na kratko povedano, uporabiti vsa mogoča sredstva, ki so za to na voljo v zadevnem pravnem redu, navedena metoda ne more biti podlaga za razlago nacionalnega prava *contra legem*. ⁵²

140. Iz navedenega opisa izhaja, da čeprav je namen metode skladne razlage zagotoviti polni učinek prava Unije, ⁵³ sta njena uporaba in opredelitev njenega okvira na podlagi smernic, ki jih lahko Sodišče, če je izvedljivo, navede na podlagi informacij iz spisa, nujno prepuščena nacionalnim sodiščem. ⁵⁴

141. V skladu z ločitvijo funkcij Sodišča na eni in nacionalnih sodišč na drugi strani so namreč v okviru postopka na podlagi člena 267 PDEU za razlago nacionalnega prava izključno pristojna zadnjenavedena. ⁵⁵ Iz tega izhaja, da Sodišče ne more priti do uradne ugotovitve, ali je konkreten razlagalni izid na nacionalni ravni določen z načelom skladne razlage, ker je to, ali je skladnost s pravom Unije mogoče doseči na navedeni način, odvisno od področja uporabe zadevne domače določbe in njene „razlagalne prožnosti“.

142. Kljub temu je za zagotovitev pomoči predložitvenemu sodišču zlasti zaradi pomembnosti načela skladne razlage, ki naj se potrdi, nujno, da se na ravni prava Unije natančno opredeli, kakšna je „mera zakonitosti“, s katero je treba zagotoviti skladnost.

143. V zvezi s tem se zdi, da drugo vprašanje za predhodno odločanje temelji na premisi, da pravo Unije, konkretnije člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13, nalaga možnost obnove civilnega postopka, ki se je končal s pravnomočno sodbo, da se odpravi domnevna napaka nacionalnega sodišča, da ni preizkusilo zakonitosti pogojev v potrošniški pogodbi. Ker se zdi, da v upoštevem nacionalnem pravu za obnovo civilnega postopka ni izrecne pravne podlage, ki bi ustrezala takemu scenariju, predložitveno sodišče razmišlja o široki razlagi člena 401(2) KPC, da bi jo zajelo.

144. V skladu s stališči, ki sta jih v bistvu izrazili poljska vlada in Komisija, ugotavljam, da bi obnova civilnega postopka zaradi odprave napake nacionalnega sodišča, da ni po uradni dolžnosti preizkusilo pogojev v potrošniški pogodbi, nedvomno okrepila učinkovitost varstva potrošnikov. Kljub temu Sodišče nenehno poudarja, da so države članice tiste, ki morajo v skladu z načelom procesne avtonomije vzpostaviti domače postopke za preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenega pogoja, pri čemer je treba upoštevati načeli enakovrednosti in učinkovitosti. ⁵⁶

⁵¹ Glej na primer sodbo z dne 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742; v nadaljevanju: sodba Klausner, točka 31 in navedena sodna praksa).

⁵² Prav tam, točka 32 in navedena sodna praksa.

⁵³ Sodba Popławski, točka 55 in navedena sodna praksa.

⁵⁴ Glej na primer sodbo z dne 29. junija 2017, Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, točki 39 in 40 ter navedena sodna praksa), in sodbo Klausner, točke od 32 do 37.

⁵⁵ Glej v tem smislu sodbo Telecom Italia, točka 56.

⁵⁶ Glej na primer sodbo z dne 17. maja 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394; v nadaljevanju: sodba Ibercaja Banco, točka 39 in navedena sodna praksa).

145. Zato ob neobstoju izrecne določbe v tem smislu v pravu Unije ni mogoče brez dodatnega preizkusa domnevati, da neizpolnitev ene od zahtev iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 s strani nacionalnega sodišča v postopku, ki se je končal s pravnomočno sodbo, privede do samodejnega sklepa, da *morajo* države članice zagotoviti *izredno pravno sredstvo*, da se dovoli razveljavitev take pravnomočne sodbe.

146. Taka obveznost bi bila lahko po mojem mnenju ugotovljena le kot posledica načela enakovrednosti na podlagi premislekov glede učinkovitosti pravic na podlagi prava Unije. Navedene vidike bom posebej preučil v naslednjih dveh oddelkih.

3. Premislek glede načela enakovrednosti

147. Kot je bilo že opozorjeno v točki 43 teh sklepnih predlogov, načelo enakovrednosti državam članicam prepoveduje, da za pravna sredstva, ki se nanašajo na kršitev prava Unije, določijo manj ugodna postopkovna pravila od tistih, ki se pri podobnih pravnih sredstvih uporabljajo na podlagi kršitve nacionalnega prava.

148. V okviru tega in kot opozarja Komisija, je Sodišče večkrat pojasnilo, da člen 6(1) Direktive 93/13 (ki v bistvu zahteva, da nepošteni pogoji ne zavezujejo potrošnikov) pomeni „določbo, ki je enakovredna nacionalnim pravilom, ki imajo v nacionalnem pravnem redu status določb javnega reda“.⁵⁷ Sodišče je tudi ugotovilo (v zvezi s področjem potrošnikov, pa tudi splošneje), da „pogoji, ki so v nacionalnem pravu določeni zato, da se po uradni dolžnosti upošteva pravilo prava [Unije], ne smejo biti manj ugodni kot pogoji, določeni zato, da se po uradni dolžnosti uporabijo enakovredna pravila nacionalnega prava“.⁵⁸

149. Če bi bilo torej ugotovljeno, da se v domačem pravu razlog za obnovo civilnega postopka na podlagi nemožnosti sodelovanja stranke v postopku uporablja tako, da se zajame opustitev nacionalnih sodišč, da po uradni dolžnosti preizkusijo razloge javnega reda, bi bilo načelo enakovrednosti sproženo tako, da bi zadevni razlog veljal tudi za položaj v postopku v glavni stvari.⁵⁹

150. Sicer pa želim poudariti, da informacije iz spisa ne kažejo, da je bila razlaga člena 401(2) KPC, kot je bila ravnokar predstavljena, dejansko sprejeta. Zato mogoča potreba po sprožitvi načela enakovrednosti v navedenih okoliščinah ostaja hipotetičen položaj, ki ga mora preveriti nacionalno sodišče.

4. Učinkovitost varstva pravice potrošnikov, da jih nepošteni pogodbeni pogoji ne vežejo

151. Na podlagi premise, vsebovane v vprašanju predložitvenega sodišča, kot je navedeno zgoraj v točki 143, se poraja vprašanje, ali učinkovitost pravic, ki jih imajo potrošniki na podlagi prava Unije, konkretneje Direktive 93/13, nalaga, da je izredno pravno sredstvo na voljo, kadar se

⁵⁷ Sodba z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, v nadaljevanju: sodba Asturcom Telecomunicaciones, točka 52), ali v tem smislu sodba Ibercaja Banco, točka 43.

⁵⁸ V zvezi s področjem potrošnikov glej na primer sodbo Asturcom Telecomunicaciones, točka 49. Glej tudi sodbo z dne 14. decembra 1995, van Schijndel in van Veen (C-430/93 in C-431/93, EU:C:1995:441, točka 13 in navedena sodna praksa), ali sodbo z dne 17. marca 2016, Bensada Benallal (C-161/15, EU:C:2016:175, točke 30, 31 in 35).

⁵⁹ Za kar seveda veljajo upoštevniki. Glej člen 407(1) KPC, naveden v točki 13 teh sklepnih predlogov.

zatrjuje, da navedene pravice niso ustrezno varovane. To vključuje položaje – kolikor je upoštevno v obravnavani zadevi – kadar se očita, da nacionalno sodišče ni po uradni dolžnosti preizkusilo morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev v potrošniški pogodbi.

152. Po mojem mnenju je dokaj razumljivo, da se tako vprašanje postavlja z vidika precej obsežnega varstva, ki ga je doslej za potrošniške pravice sodna praksa Sodišča zagotavljala v skladu s pravom Unije, zlasti pa Direktivo 93/13.

153. V zdaj že ustaljeni sodni praksi Sodišče navedeno direktivo razlaga tako, da vsebuje obveznost nacionalnih sodišč, da po uradni dolžnosti preizkusijo morebitno nepoštenost pogojev v potrošniških pogodbah. Brez potrebe po prikazu podrobnosti navedene sodne prakse⁶⁰ je Sodišče najprej potrdilo, da je navedena obveznost pogojena s tem, da nacionalno sodišče razpolaga z „za to potrebnimi pravnimi in dejanskimi elementi“.⁶¹ V poznejših sodbah je tudi potrdilo, da če nacionalno sodišče ne razpolaga z navedenimi upoštevni elementi (vendar dvomi o poštenosti zadevnih pogojev), mora biti v položaju, da zahteva njihovo predložitev.⁶²

154. Ustrezni vidiki obveznosti nacionalnih sodišč, da uberejo tak proaktiven pristop, so bili postopno izpeljani iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13, ki od držav članic v bistvu zahtevajo, da poskrbijo, da nepošteni pogoji ne zavezujejo potrošnikov, in da zagotovijo „ustrezna in učinkovita sredstva“ za preprečevanje nadaljnje uporabe takih pogojev.

155. Ni dvoma, da posledične dolžnosti, naložene nacionalnim sodiščem, v nekaterih pravnih redih terjajo pomembno prilagoditev uveljavljene vloge sodnika, od katerega bi se v civilnopravnem sporu sicer v splošnem pričakovalo, da se bo zanesel na dejanske navedbe strank. Prav tako ni dvoma glede dejstva, da je trenutno zahtevana raven varstva lahko drugačna od zahtev na drugih področjih prava Unije, na katerih se lahko zasebne stranke tudi znajdejo v ranljivih položajih.⁶³

156. Navedene konkretne in včasih nove zahteve, naložene nacionalnim sodiščem na področju varstva potrošnikov, se zdaj zdijo kar dobro znane in vključene.

157. Sicer pa menim, da čeprav je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da mora v *neki* fazi postopka načeloma priti do preizkusa pogojev, vključenih v potrošniško pogodbo, po uradni dolžnosti, so posledice neobstoja takega preizkusa za posledično sodno odločbo (ki je postala pravnomočna) niansirane. Natančneje, čeprav tak neobstoj v nekaterih primerih lahko prepreči učinek pravnomočnosti, to po mojem mnenju ne pomeni, da je mogoče opustiti upoštevanje tega učinka v vseh primerih, v katerih pogoji v potrošniški pogodbi niso bili preizkušeni (i). Vendar menim tudi, da strogi pogoji, v okviru katerih bi bila lahko zamudna sodba, obravnavana v postopku v glavni stvari, izpodbijana, pomenijo, da mora prizadeti potrošnik imeti na voljo pravno

⁶⁰ Za pregled glej Werbrouck, J. in Dauw, E., The national courts' obligation to gather and establish the necessary information for the application of consumer law – The endgame?, *European Law Review*, zv. 46, št. 3, 2021, str. od 225 do 244.

⁶¹ Kot je bilo opozorjeno na primer v sodbi Profi Credit Polska I, točka 42 in navedena sodna praksa. Glej tudi sodbo z dne 4. junija 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, točka 32).

⁶² Glej točki 117 in 118 teh sklepnih predlogov.

⁶³ Glej za primerjavo sodbo z dne 22. junija 2023, K. B. in F. S. (Preizkus po uradni dolžnosti v kazenskih zadevah) (C-660/21, EU:C:2023:498; v nadaljevanju: sodba K. B. in F. S. (Preizkus po uradni dolžnosti v kazenskih zadevah)), po kateri upoštevne določbe prava Unije načeloma ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, s katero je sodišču, ki meritorno odloča o kazenski zadevi, prepovedano, da z namenom razveljavitve postopka po uradni dolžnosti preizkusi, ali je podana kršitev obveznosti, ki jo imajo pristojni organi, da osumljene ali obdolžene osebe nemudoma obvestijo o njihovi pravici do molka.

sredstvo, da se lahko odpravi posledični položaj. Navedeno pravno sredstvo je lahko v obliki obnove postopka, če je tak izid mogoče doseči s skladno razlago, vendar navedena oblika ni nujna (ii).

a) Premisleki glede učinkovitosti in nacionalnih učinkov pravnomočnosti

158. V skladu s tem, kar sem že navedel zgoraj, je stališče prava Unije glede nacionalnih učinkov pravnomočnosti tako, da ni splošne obveznosti, ki bi zahtevala izpodbijanje pravnomočnih sodnih odločb, ki kršijo pravo Unije, zlasti z uvedbo posebnega pravnega sredstva.⁶⁴

159. Kljub temu drži, da je v nekaterih primerih Sodišče na podlagi premislekov glede zagotovitve učinkovitosti v zvezi z nekaterimi pravili prava Unije prišlo do nasprotne ugotovitve.

160. Prvič, to se je zgodilo v položaju, ko je pravnomočna nacionalna sodba, ki je kršila pravo Unije, preprečila vračilo nezakonito dodeljene državne pomoči in posledično vplivala na delitev pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami na navedenem področju.⁶⁵

161. Drugič, to se je zgodilo tudi, ko so bili nacionalni učinki pravnomočnosti opredeljeni tako široko, da je postalo v drugih podobnih zadevah strukturno nemogoče doseči izide, skladne s pravom Unije. Sodišče je do navedene ugotovitve prišlo v zadevah v zvezi DDV in znova državno pomočjo.⁶⁶

162. Zdi se, da nobena od obeh kategorij položajev (gledano z vidika zajetega področja ali, pomembneje, obstoječih strukturnih težav) ni upoštevna v postopku v glavni stvari.

163. Tretjič, Sodišče je ubralo precej strog pristop glede nacionalnih učinkov pravnomočnosti na področju varstva potrošnikov. Natančneje, pojasnilo je, da zagotovitev učinkovitega varstva pravice potrošnikov, da jih pogodbeni pogoji, ki se v skladu z Direktivo 93/13 štejejo za nepoštene, ne vežejo, nalaga neupoštevanje učinkov nacionalne pravnomočnosti v fazi pritožbe v rednem postopku ali v postopku izvršbe.

164. Kar zadeva prvi vidik, je Sodišče v sodbi Unicaja Banco,⁶⁷ naložilo neupoštevanje pravnomočnosti prvostopenjske sodbe, ker je ta v bistvu preprečevala vračilo dela zneska potrošniku, ki ga je ta poslovnemu subjektu plačal na podlagi „pogoja o minimalni obrestni meri“, ki je bil razglašen za nepoštenega. Čeprav je bilo z navedeno prvostopenjsko odločbo naloženo vračilo zneskov, plačanih v skladu z navedenim pogojem, je bil v skladu s (takratno) sodno prakso nacionalnega vrhovnega sodišča za tako restitucijsko obveznost postavljen zastaralni rok.⁶⁸

⁶⁴ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca H. Saugmandsgaarda Øeja v zadevi XC in drugi (C-234/17, EU:C:2018:391, v nadaljevanju: sklepni predlogi v zadevi XC, točka 41). Glej tudi sodbo z dne 26. januarja 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60; v nadaljevanju: sodba Banco Primus, točka 47 in navedena sodna praksa), ali sodbo XC, točka 51.

⁶⁵ Sodba z dne 18. julija 2007, Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, točka 63). Pozneje je Sodišče poudarilo izjemnost navedene ugotovitve, glej sodbo Impresa Pizzarotti, točka 61.

⁶⁶ Glej na področju DDV sodbo z dne 3. septembra 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, točke od 29 do 31), oziroma sodbo z dne 16. julija 2020, UR (Zavezanost odvetnikov za DDV) (C-424/19, EU:C:2020:581), točki 32 in 33. Na področju državne pomoči glej sodbo Klausner, točke od 43 do 45. Glej tudi sklepne predloge v zadevi XC, točka 61.

⁶⁷ Navedeno v opombi 17 zgoraj.

⁶⁸ Restitucijski učinki razglasitve „pogoja o minimalni obrestni meri“ za ničnega so bili omejeni na zneske, ki jih je potrošnik plačal *po* izdaji odločbe, v kateri je bila ugotovljena nepoštenost zadevnega pogoja.

165. Nato je Sodišče odločilo, da je taka časovna omejitev v nasprotju z Direktivo 93/13.⁶⁹ Kljub temu je bila navedena odločitev sprejeta po izteku roka za vložitev pritožbe v navedeni zadevi, pri čemer jo je vložila le zadevna banka (s katero je izpodbijala prvostopenjsko sodno odločbo, s katero ji je bilo naloženo plačilo vseh stroškov). Navedena pritožba je bila uspešna. V odgovoru na vprašanje Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) za predhodno odločanje je Sodišče pojasnilo, da je pritožbeno sodišče dejansko moralo spremeniti del prvostopenjske sodbe, ki je postala pravnomočna, in po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost časovne omejitve, čeprav, prvič, ta del prvostopenjske sodbe ni bil izpodbijan, in drugič, je posledični položaj poslabšal pravni položaj banke, ki je pritožbo vložila, da bi izpodbijala drugačen vidik prvostopenjske odločbe.

166. Kar zadeva drugi vidik, omenjen zgoraj v točki 164, je Sodišče zahtevalo razveljavitev učinka pravnomočnosti sodnih odločb, izdanih v postopku izdaje plačilnega naloga ali postopku izvršbe na podlagi hipoteke.

167. Natančneje, Sodišče je v sodbi *Finanmadrid EFC* zahtevalo razveljavitev pravnomočnega učinka v fazi izvršbe v postopku izdaje plačilnega naloga, pri čemer je nacionalnemu sodišču dalo pristojnost, da po uradni dolžnosti presoja morebitno nepoštenost pogoja v temeljni pogodbi, če je ta nima po domačem pravu in če pogodbeni pogoji v prejšnjih fazah postopka niso bili preizkušeni.⁷⁰

168. Poleg tega je Sodišče v sodbi *Banco Primus* uporabilo navedeni pristop pri položajih, ko je bil v postopku izvršbe na podlagi hipoteke preizkus opravljen, vendar je bil omejen le na nekatere pogoje temeljne pogodbe. Sodišče je v bistvu odločilo, da bi se varstvo, ki ga je treba v skladu z Direktivo 93/13 zagotoviti potrošnikom, izkazalo za „necelovito in nezadostno“, če bi bilo sodišču, ki vodi postopek izvršbe na podlagi hipoteke, preprečeno, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nepoštenost drugih pogojev, ki so ostali nepreizkušeni.⁷¹

169. Sodba *Ibercaja Banco*⁷² je podobno in načeloma zahtevala neupoštevanje nacionalnih učinkov pravnomočnosti v postopku izvršbe na podlagi hipoteke, ko je nacionalno sodišče sicer preizkusilo zadevne pogodbene pogoje, vendar v pravnomočni odločbi v tem smislu ni podalo izrecne obrazložitve. Sodišče je poudarilo, da v takih okoliščinah potrošnik ni bil obveščen o obstoju tega nadzora niti vsaj na kratko o razlogih, na podlagi katerih je sodišče ugotovilo, da zadevni pogoji niso pošteni, zaradi česar ni mogel sprejeti informirane odločitve, ali naj izpodbija navedeno odločbo.⁷³

170. Iz navedene sodne prakse bi na prvi pogled lahko izhajalo, da učinek pravnomočnosti sodne odločbe v vseh obravnavanih zadevah vzdrži preizkus z vidika učinkovitosti varstva, ki ga je treba zagotoviti potrošnikom, le, če je navedena odločba izdana po preizkusu upoštevanih pogodbenih pogojev (in le, če je izid navedenega preizkusa izrecno podan).⁷⁴

171. Vendar po mojem mnenju taka splošna ugotovitev ni v celoti pravilna.

⁶⁹ Sodba z dne 21. decembra 2016, *Gutiérrez Naranjo in drugi* (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točke od 72 do 75).

⁷⁰ Sodba z dne 18. februarja 2016, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, točke od 45 do 54).

⁷¹ Sodba *Banco Primus*, točka 52.

⁷² Glej opombo 56 teh sklepnih predlogov.

⁷³ Sodba *Ibercaja Banco*, točka 49. Glej tudi sodbo z dne 17. maja 2022, *SPV Project 1503 in drugi* (C-693/19 in C-831/19, EU:C:2022:395; v nadaljevanju: sodba *SPV Project 1503*, točki 65 in 66).

⁷⁴ Sodba *Ibercaja Banco*, točka 50.

172. Prvič, poudarjam, da bi zaradi take ugotovitve obe postavljeni vprašanji v obravnavani zadevi postali takoj sporni, ker bi bila njena logična posledica ta, da pravni učinki pravnomočnosti preprosto ne veljajo – kljub temu, da je uradno pravnomočna, sodna odločba, izdana brez preizkusa temeljnega pogodbenega razmerja, ne more preprečiti neke oblike ponovnega pravnega spora. Posledično ne bi bilo treba obravnavati vprašanja izrednih pravnih sredstev, ker so ta, kot sem že pojasnil, izredna orodja, ki dovoljujejo spremembo *pravnomočne* sodne odločbe.

173. Drugič, kar je pomembneje, je po mojem mnenju težko predvideti širše posledice takega razumevanja sodne prakse Sodišča, zlasti če se postavi v okvir sodne prakse o rokih za tožbo zaradi neupravičene obogatitve, ki jo vloži potrošnik.⁷⁵

174. Tretjič, pomembno je tudi, da je treba obravnavano sodno prakso razumeti z vidika starejše sodne prakse Sodišča, ki se je nanašala na „popolno pasivnost potrošnika“,⁷⁶ pri čemer je Sodišče pred kratkim potrdilo njeno nadaljnjo upoštevnost.

175. Naj pojasnim, da je Sodišče v starejši sodbi Asturcom Telecomunicaciones navedlo, da načelo učinkovitosti ne gre tako daleč, da bi nacionalnemu sodišču, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi arbitražne odločbe (izdane v odsotnosti potrošnika), naložilo obveznost, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštenost arbitražne klavzule iz potrošniške pogodbe, če potrošnik ni predlagal razveljavitve navedene odločbe in če se upošteveni dvomesečni rok, določen za navedeni namen, ne zdi problematičen.⁷⁷

176. Sodišče se je na navedeno starejšo sodno prakso sklicevalo v zgoraj obravnavani novejši sodbi Unicaja Banco, da bi potrdilo, da dejstva, ki so privedla do nje, niso vključevala popolne pasivnosti potrošnika: čeprav ta ni izpodbijal prvostopenjske sodbe, izdane v postopku v glavni stvari, je bilo to zato, ker je bila sodba Gutierrez Naranjo, v kateri je Sodišče odločilo, da je nacionalna sodna praksa, na kateri je temeljila ta prvostopenjska sodba, neskladna z Direktivo 93/13, izdana šele, ko se je rok za vložitev pritožbe iztekel.⁷⁸

177. Glede na zgoraj navedeno menim, da lahko mogoč neobstoj preizkusa morebitne nepoštenosti pogojev v potrošniški pogodbi še vedno privede do dejanskega učinka pravnomočnosti, zlasti če potrošnik ni sodeloval v nobeni fazi postopka.

178. Zato je treba preučiti, ali je v okoliščinah v postopku v glavni stvari prišlo do takega položaja.

179. Iz predložitvene odločbe izhaja, da oseba FY ni sodelovala v postopku, ki je privedel do zamudne sodbe, in da navedene sodbe ni izpodbijala (čeprav je bila z njo pravilno seznanjena). Navedeni elementi na prvi pogled kažejo na njeno pasivnost v smislu zgoraj navedene sodne prakse Sodišča.

180. Kljub temu je treba njen poseben položaj presoјati glede na splošno ozadje zadevnih upoštevanih nacionalnih postopkovnih pravil.

⁷⁵ Glej na primer sodbo z dne 22. aprila 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, točke od 63 do 66).

⁷⁶ Sodba Asturcom Telecomunicaciones, točka 47.

⁷⁷ Sodba Asturcom Telecomunicaciones, točke od 33 do 48. Iz navedene sodbe izhaja, da bi taka obveznost lahko izhajala le iz načela enakovrednosti, če bi nacionalno sodišče lahko opravilo tak preizkus v podobnih domačih tožbah. Glej točko 53 in izrek navedene sodbe. Glej tudi sodbo z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637; v nadaljevanju: sodba ERSTE Bank Hungary, točka 62 in navedena sodna praksa).

⁷⁸ Sodba Unicaja Banco, točke od 28 do 38. Glej tudi izrek navedene sodbe.

181. S pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče, se zdi, da so postopkovna pravila, upoštevna za zamudno sodbo, zadevnemu prvostopenjskemu sodišču preprečila, da preizkusi zadevne pogodbene pogoje, saj se je moralo zanesti na dejanske navedbe tožeče stranke.⁷⁹

182. Menim, da iz sodbe Profi Credit Polska I izhaja, da taka postopkovna rešitev ni sama po sebi neskladna z zahtevami Direktive 93/13, če se navedeni preizkus lahko opravi na drugi stopnji in če so pogoji za pritožbo opredeljeni tako, da potrošniku ni močno oteženo ali onemogočeno, da dejansko vloži pritožbo.

183. V zvezi s tem iz predložitvene odločbe izhaja, da je zamudna sodba postala izvršljiva takoj in da bi bila lahko izpodbijana v dveh tednih, oseba FY pa bi morala navesti pritožbene razloge in elemente dokazov, na katere se sklicuje.

184. Kot ugotavljata tako predložitveno sodišče kot tudi Komisija, se zdi, da so navedeni pogoji precej podobni tistim, za katere je Sodišče v sodbi Profi Credit Polska I štelo, da so preveč strogi.⁸⁰ Menim, da lahko to v povezavi z neobstojem preizkusa morebitne nepoštenosti pogojev na prvi stopnji res privede do podobne ugotovitve, in sicer, da ne omogočajo zagotovitve spoštovanja pravic, ki jih ima potrošnik na podlagi Direktive 93/13. Sicer pa se vprašanji za predhodno odločanje v tem postopku ne nanašata na navedeni konkretni vidik in predložitveno sodišče mora preveriti, ali je navedeni opis upoštevni postopkovnih pravil pravičen.

185. Če bi se potrdila njihova prevelika strogost, bi po mojem mnenju iz tega izhajalo, da ni mogoče šteti, da je oseba FY izkazovala popolno pasivnost.

186. V takem primeru menim, da učinkovitost pravice potrošnikov, da jih nepošteni pogodbeni pogoji ne vežejo, terja, da se pritožnici zagotovi pravno sredstvo.

187. Vendar se mi ne zdi, da mora biti navedeno pravno sredstvo nujno v obliki obnove postopka. Temu vprašanju se bom posvetil v naslednjem oddelku.

b) Mogoča pravna sredstva za povrnitev pravice potrošnika, da ga domnevno nepošten pogodbeni pogoj ne veže

188. Prvič, opozoril sem že, da se lahko obveznost nacionalnega sodišča, da preizkusi zakonitost pogodbenih pogojev, ki vplivajo na potrošnike, razširi na postopek izvršbe.⁸¹ V zvezi s tem iz razpoložljivih informacij iz spisa ni razvidno, ali je bil postopek izvršbe začel ali končan oziroma ali je oseba FY že prostovoljno izpolnila sodbo. Če pa je možnost izvršbe še vedno odprta in če bi bil tak postopek izvršbe začel, iz navedene sodne prakse po mojem mnenju izhaja, da bi oseba FY morala imeti možnost, da se v teh okoliščinah sklicuje na morebitno nepoštenost temeljne pogodbe.⁸²

⁷⁹ Predložitveno sodišče je v tem postopku predložilo le besedilo člena 339(1) KPC, ki se nanaša na splošno možnost izdaje zamudne sodbe. Kot sem že poudaril, so zadevna nacionalna pravila v sodbi Kancelaria Medius vključevala tudi člen 339(2) KPC, ki določa obveznost nacionalnega sodišča, da se zanese na dejanske navedbe tožeče stranke. Upoštevnost in točno vsebino takega pravila za obravnavano zadevo mora seveda preveriti predložitveno sodišče.

⁸⁰ Za opis upoštevni pravil v navedeni zadevi glej opombo 43 zgoraj. Edina razlika, ki jo vidim, se nanaša na stroške. V nasprotju s položajem v sodbi Profi Credit Polska I predložitvena odločba zgolj navaja, da se „takse“, ki se plačajo v navedenem okviru, zmanjšajo za polovico.

⁸¹ Glej točke od 167 do 169 ter 175 in 176 teh sklepnih predlogov.

⁸² Spis ne vsebuje informacij glede upoštevni pravil o izvršbi.

189. Drugič, iz navedenega po mojem mnenju tudi izhaja, da posebne postopkovne okoliščine, v katerih je bila zamudna sodba izdana in v katerih je postala pravnomočna, privedejo do ugotovitve, da njen učinek pravnomočnosti ne more preprečiti osebi FY, da bi se pri uveljavljanju vračila zadevnih zneskov sklicevala na morebitno nepoštenost zadevnih pogojev.

190. Po mojem mnenju gre navedeni razlagi v prid sodba Ibercaya Banco, v kateri je Sodišče prizdilo pravici potrošnika, da (kot razumem, od zadevnega poslovnega subjekta) zahteva odškodnino, saj nacionalno sodišče ni pravilno izpolnilo svoje obveznosti preizkusa morebitne nepoštenosti temeljne kreditne pogodbe, postopek izvršbe na podlagi hipoteke pa se je že končal, kar je privedlo do prenosa lastninske pravice na zadevnem nepremičninskem premoženju na tretjega.⁸³ Menim, da se mora navedeno razlogovanje uporabiti še toliko bolj, če je potrošnik poslovnemu subjektu zgolj plačal denarno protidajatev (na podlagi pogodbenega pogoja, ki ga je treba šteti za nepoštenega in posledično ničnega, ter če pogoji za izpodbijanje zamudne sodbe niso bili skladni z ravno varstva, ki jo je treba zagotoviti potrošnikom v skladu z Direktivo 93/13, kot sem že navedel zgoraj).

191. Nazadnje bi bilo lahko ustrezno nacionalno pravno sredstvo tudi v obliki zadevnega izrednega pravnega sredstva, če nacionalno pravo omogoča, da se pojem nezakonitega odvzema možnosti stranke, da sodeluje v postopku, razlaga tako, da se zajame zadevni položaj.

192. V zvezi s tem bi na podlagi informacij iz spisa predlagal, da bi predložitveno sodišče lahko preizkusilo, ali bi se lahko štel, da upoštevni procesni okvir, kakor je opisan zgoraj v točkah 183 in 184, ovira dostop osebe FY do posebnega pravnega sredstva, podobno kot je, kot se zdi, (s pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče) vrhovno sodišče ugotovilo v položaju, v katerem nacionalno sodišče ni navedlo razlogov, zakaj je bila tožeči stranki zavrnjena pravna pomoč za vložitev kasacijske pritožbe.⁸⁴

193. Sicer pa, tudi če se pokaže, da je taka skladna razlaga mogoča, mora zadevni predlog še vedno ustrezati upoštevni roku.⁸⁵ Upoštevni rok, kot razumem besedilo člena 407(1) KPC, začne teči, ko se stranka seznanja s „sodbo“.⁸⁶ Predložitvena odločba ne vsebuje dodatnih informacij o tem, kako je treba razumeti navedeno pravilo. Na prvi pogled razumem, da se njegovo besedilo nanaša na pravnomočno sodbo, izdano v postopku, v katerem tožena stranka domnevno ni imela možnosti sodelovati. Navedeno razumevanje mora seveda preveriti predložitveno sodišče.

194. Če pa predložitveno sodišče ugotovi, da zadevnega izrednega pravnega sredstva zaradi omejitev skladne razlage ali upoštevni rokovi ni mogoče sprožiti, menim, da zahteva po učinkovitosti zadevne pravice potrošnikov ne gre tako daleč, da bi nalagala, da mora biti zadevno izredno pravno sredstvo na voljo ne glede na pogoje, v katerih se lahko uporabi in kot jih opredeljuje nacionalno pravo.

195. Sodišče je pojasnilo, da je treba ustreznost in učinkovitost procesnega varstva, zagotovljenega potrošnikom, presojati z vidika pravnih sredstev, ki so že na voljo.⁸⁷

⁸³ Glej sodbo Ibercaya Banco, točke od 57 do 59.

⁸⁴ Kot je obravnavano zgoraj v točkah 136 in 137.

⁸⁵ Podobno moji ugotovitvi v zvezi z načelom enakovrednosti. Glej točko 149 in opombo 59 zgoraj.

⁸⁶ Glej točko 13 zgoraj.

⁸⁷ Sodba ERSTE Bank Hungary, točka 52.

196. V zvezi s tem iz predložitvene odločbe izhaja, da neizpolnitev obveznosti na strani nacionalnega sodišča, o kateri se razpravlja v obravnavani zadevi, pomeni podlago za drugo izredno pravno sredstvo, in sicer izredno pritožbo. Predložitveno sodišče ugotavlja, da je to pravno sredstvo na voljo le varuhu človekovih pravic in generalnemu državnemu tožilcu, kar privede do manjšega števila zadev, ki se preizkušajo na navedeni način. Kljub temu ostaja dejstvo, da je navedeno pravno sredstvo še vedno del globalnega nacionalnega procesnega okvira.

197. Poleg tega in kar je morda še pomembneje, menim, da obstoječa sodna praksa Sodišča precej celovito zajema različne vidike domačega postopka, ki lahko sicer potrošnike (ki niso izkazali popolne pasivnosti) ovirajo pri izpodbijanju izvršbe na podlagi izvršilnega naslova, katerega morebitna nepoštenost ni bila preizkušena, ali pri pridobitvi odškodnine za tisto, kar so plačali (ali izgubili) na taki nezakoniti podlagi.

198. V navedenih okoliščinah ne vidim potrebe po uvedbi dodatne ravni varstva, ki bi na podlagi prava Unije nalagala obnovo postopka, zlasti če upoštevamo izjemnost takega pravnega sredstva.

199. Kot sem zgoraj pojasnil, upoštevnost izrednih pravnih sredstev v splošnem temelji na globalnem ravnotežju, ki ga nacionalni zakonodajalec poišče med obravnavanimi nasprotujočimi se vrednotami. Zahteva, da se (materialno ali osebno) področje uporabe navedenih pravnih sredstev razširi, da bi se izravnala konkretna opustitev preizkusa zakonitosti potrošniške pogodbe s strani nacionalnega sodišča, lahko poruši to globalno ravnotežje, če na primer primerljivo procesno varstvo ne obstaja na drugih področjih prava, čeprav bi ta področja lahko prav tako zajemala položaje nezakonite zavrnitve varstva, ki bi sicer moralo biti zajamčeno osebam v ranljivem položaju.⁸⁸

200. Z vidika navedenih premislekov menim, da obveznost zagotovitve učinkovitega varstva pravic potrošnikov iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 ne nalaga, da mora biti izredno pravno sredstvo na voljo, da bi se dovolila obnova postopka, končanega s pravnomočno sodno odločbo, ki je izdana brez preizkusa morebitne nepoštenosti pogojev, vključenih v potrošniško pogodbo. Vendar pa navedena obveznost nalaga določitev pravnega sredstva, ki ga je treba opredeliti v zadevnem nacionalnem redu, če je bila taka pravnomočna sodna odločba izdana in če je postala pravnomočna na podlagi postopkovnih pravil, ki ne omogočajo zagotovitve spoštovanja pravic, ki jih ima potrošnik na podlagi Direktive 93/13.

V. Predlog

201. Predlagam, da Sodišče na vprašanji, ki ju je v predhodno odločanje predložilo Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (okrožno sodišče Varšava Praga v Varšavi, Poljska), odgovori:

1. Načelo enakovrednosti je kot eno od pojavnih oblik dolžnosti lojalnega sodelovanja, določene v členu 4(3) PEU,

treba razlagati tako, da ne nalaga, da mora biti izredno pravno sredstvo, ki dovoljuje obnovo civilnega postopka na podlagi:

- sodbe nacionalnega ustavnega sodišča, s katero se ugotovi, da je določba nacionalnega prava, na katero se sklicuje v navedenem postopku, neskladna s hierarhično višjim pravnim aktom in zato neveljavna, ali

⁸⁸ Glej za primerjavo položaj, opisan v sodbi K. B. in F. S. (Preizkus po uradni dolžnosti v kazenskih zadevah), povzet v opombi 63.

– s katero se ugotovi, da je zadevna razlaga določbe nacionalnega prava, na katero se sklicuje v navedenem postopku, neskladna s hierarhično višjim pravnim aktom,

na voljo na podlagi sodbe Sodišča, ki je izdana v postopku v skladu s členom 267 PDEU in s katero se razlaga določba prava Unije.

2. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v potrošniških pogodbah

je treba razlagati tako, da ne nalagata, da mora biti izredno pravno sredstvo na voljo, da bi se dovolila obnova postopka, končanega s pravnomočno sodno odločbo, ki je izdana brez preizkusa morebitne nepoštenosti pogojev, vključenih v potrošniško pogodbo. Vendar je navedeni določbi treba razlagati tako, da nalagata, da mora biti pravno sredstvo na voljo in da ga je treba opredeliti v zadevnem nacionalnem redu, če je bila taka pravnomočna sodna odločba izdana in če je postala pravnomočna na podlagi postopkovnih pravil, ki ne omogočajo zagotovitve spoštovanja pravic, ki jih ima potrošnik na podlagi Direktive 93/13.